Lietuvos Nacionalinė M.Mažvydo Biblioteka

Europos LIETUVIS

Nr. 31 (2266) XLVII Londonas ir Vilnius, 1993 m. rugpjūčio 12 d. Kaina 20 ct

Lietuvos kariai ir jūreiviai pasirengę ginti krašto sienas

Rugpjūčio 1-ąją Klaipėdoje buvo pakrikštyti ir pašventinti kariniai laivai - fregatos. Viena gavo "Žemaičio" vardą, o kita pavadinta "Aukštaičiu". Laivų vadams pavadinimų lentas įteikė Krašto apsaugos ministras A. Butkevičius. Laivus pašventino ir šv. mišias aukojo vyriausias Lietuvos kariuomenės kapelionas pulkininkas A. Svarinskas.

Keliomis dienos anksčiau Baltijos jūroje ir pakrantėje vyko Lietuvos krašto apsaugos padalinių operatyviniai mokymai "Barjeras-93". Tris dienas lauko kovinės brigados "Geležinis vilkas", Savanoriškosios krašto apsaugos, valstybinės sienos apsaugos ir kitų tarnybų kariai, jūrų laivyno jūreiviai, karinių oro pajėgų lakūnai demonstravo pasirengimą saugoti ir ginti Tėvynės sienas. Jose taip pat dalyvavo Civilinės saugos departamento Klaipėdos skyriaus kariai ir Civilinės saugos pajėgos.

Valstybinės sienos apsaugos rezervinė kuopa sulaikė ir užblokavo imituotą diversinę formuotę Kairių poligono ruože, o Panevėžio motorizuotas desantininkų batalionas, veikdamas drauge su pasieniečiais ir savanoriais, ją likvidavo. Nesėkmingai baigėsi ir dizelinio povandeninio laivo bei katerio tariamas plaukiojimas Lietuvos teritoriniuose vandenyse. Atsisakius paklusti teisėtiems reikalavimams sustabdyti šių laivų plaukimą, lėktuvas L-39 nevaldomų rekatyvinių sviedinių ugnimi sunaikino katerį, o dvi fregatos giluminėmis bombomis - povandeninį laivą. Puikiai kariams pavyko neutralizuoti imituotą diversinę formuotę Kairių poligone.

Lietuvos karinių pajėgų vadas komandoras Raimundas Baltuška.

Karinėje fregatoje "Aukštaitis".

Bernardo Aleknavičiaus (ELTA) nuotr.

Ar Lietuvoje Helmutas Kohlis būtų laikomas išdaviku?

Šitokiu retoriniu klausimu rugpjūčio 4 dieną buvo užbaigta Prezidento A. Brazausko ir užsienio reikalų ministro P. Gylio spaudos konferencija. Atsakydamas žurnalistui Saliamonui Vaintraubui, ar Vokietijos kancleris Helmutas Kohlis laikytinas tėvynės išdaviku ir apskritai Vokietijos interesų išdaviku už tai, kad jis Vokietijos suvienijimo labui slapta tarėsi su Sovietų Sąjungos prezidentu Michailu Gorbačiovu kažkokiame medžiotojų namelyje, A. Brazauskas atsakė, jog Lietuvoje būtų vadinamas išdaviku.

Visa spaudos konferencija, regis, ir buvo skirta tik šitam klausimui: ar užsienio reikalų ministras P. Gylys viršijo savo įgaliojimus, ar iš tikrųjų važiavo Prezidento pavedimu į Rusiją tartis pas laikinai einantį užsienio reikalų ministro pareigas S. Lavrovą, ar išdavė valstybės paslaptį Rusijai pasiųsdamas du savo pasiūlymų dėl Lietuvos ir Rusijos sutarties 12 straipsnio apie žalos atlyginimo variantus, atsakydamas į penkis Rusijos siūlomus variantus, ar privalėjo viską derinti su derybų delegacijos nariais atskirai savo vizito į Rusiją laiką, jei kartu buvo ir pats derybų su Rusija delegacijos vadovas V. Bulovas, ar reikalaujant viešai derinti visus sutarčių su užsienio šalimis punktus, paisome diplomatinės etikos, ar dviem šalims derantis ir tarpusavyje keičiantis derybų dokumentais, pažeidžiami valstybės interesai ir jei pažeidžiami, tai kurios, ir t. t. ir pan.

Prezidento spaudos konferencijos laukta su ypatingu susidomėjimu: iš vakaro buvo pranešta, kad A. Brazauskas paskelbs, ar priėmė Rusijos prezidento kvietimą rugpjūčio 5 d. atvykti į Maskvą pasirašyti naujai suredaguotos sutarties dėl Rusijos kariuomenės išvedimo iš Lietuvos. Tai Lietuvoje sukėlė daug komentarų, nerimo.

Užsienio reikalų ministras P. Gylys prisipažino esąs tiesiog apstulbintas kaltinimo, kokį metė jo adresu derybų su Rusija delegacijos narys R. Ozolas. Pasak, P. Gylio, tokią patirtį turinčiam politikui šitaip kalbėti tikrai nederėtų, tuo labiau kad p. Ozolas, būdamas ir Seimo narys, puikiai žino, ką turi teisę daryti užsienio reikalų ministras ir ko neturi. R. Ozolas viešai pareiškė, kad ministras išdavė valstybės paslaptį, nes Rusijai pasiuntė derinamą tekstą.

Prezidentas A. Brazauskas paprašė žurnalistų ir su politika susijusių žmonių nesiimti teisėjo vaidmens ir neieškoti nusikaltimo ten, kur jo nėra ir negali būti. Pasak A. Brazausko, mūsų nuostata aiški ir nekintama, mes negalime daryti ir nedarysime nuolaidų Rusijai, ypač dėl žalos, patirtos okupacijos metais, atlyginimo. Bet derybos tam ir skirtos, kad susitartume. Pagaliau apibrėžus Rusijos kariuomenės išvedimo turinį, reikia galvoti apie kitus susitarimus - laisvos prekybos ar didžiausio palankumo, sienos kirtimo, vizų ir pan. A. Brazauskas pasakė, jog rugpjūčio trečiosios vakare kalbėjosi telefonu su B. Jelcinu ir sutarė susitikimą Maskvoje atidėti. Tegu per tą laiką padirbėja derybų delegacijos, vyriausybių nariai, tegu parengia galimus pasirašyti dokumentus.

ELR

Susirūpinimas dėl derybų su Rusija

"Artėjant okupacinės kariuomenės išvedimo iš Lietuvos terminui, sustiprėjo Rusijos pastangos ekonominiu ir politiniu spaudimu priversti Lietuvą pasirašyti politinę sutartį dar neišvedus okupacinės kariuomenės, atsisakyti okupacijos žalos atlyginimo. Kartu išryškėjo Lietuvos valdžios mėginimai daryti nuolaidų, galinčių Lietuvai ir kitoms Baltijos valstybėms turėti labai pavojingų, nepataisomų padarinių, 100 su viršum milijardų dolerių nuostolio". Taip sakoma Piliečių chartijos tarybos pareiškime.

"Lietuvos ateičiai neabejingų piliečių vardu jaučiame pareigą priminti, kad besąlygiškas kariuomenės išvedimas iš Lietuvos yra jau nustatytas tarptautinėmis sutartimis, o dėl okupacijos žalos atlyginimo referendumu pareikšta mūsų valstybės piliečių valia. Atsisakymas viešai formuluoti šias nuostatas sutartyje su Rusija būtų tolygus Lietuvos piliečių valios laužymui ir Lietuvos valstybės interesų išdavimui."

Lietuvos krikščionių demokratų partijos, nepriklausomybės partijos, Tėvynės sąjungos (Lietuvos konservatorių), Lietuvių tautininkų sąjungos ir demokratų partijos veikėjų rugpjūčio 3 d. pareiškime nurodoma, kad Lietuvos ir Rusijos prezidentų susitikimas turėtų įvykti po to, kai okupacinė kariuomenė paliks Lietuvos žemę. Protestuojama prieš Lietuvos Prezidento vizitą į Maskvą pagal Rusijos iškvietimą pasirašyti pasenusį susitarimą "dėl kariuomenės išvedimo" su Rusijos padiktuotomis pataisomis.

Turim vieną tėvynę...

Iš pirmo žvilgsnio atrodo, kad Lietuvos politiniame gyvenime užėjęs štilis. Nebėra piketų, streikų. Bet politinis gyvenimas verda. Partijos kuria savo programas, numato darbų gaires, telkia narius. Partijos ruošiasi rinkimams. Apie tai kalbamės su Lietuvių tautininkų sąjungos pirmininku ***Rimantu Smetona.***

- Retam lietuviui, ypač išeiviui, mūsų partija nežinoma. Gyvuoja Tautininkų sąjunga nuo dvidešimt ketvirtųjų metų. Jos lyderis buvo Antanas Smetona, Lietuvos Prezidentas. Nuo 1926-ųjų šita partija - valdančioji politinė jėga Lietuvoje. Aš negaliu pasakyti, į kokias aukštumas jinai būtų atvedusi Nemuno kraštą, jei ne keturiasdešimtųjų metų sovietų okupacija. Kaip žinote, A. Smetona buvo priverstas emigruoti, tie tautininkai, kurie nepasitraukė, buvo suimti, išvežti į sibirus, uždaryti į kalėjimus, nukankinti. Ir vėliau, jau pokario metais, priklausymas tai partijai reiškė areštą, šalinimą iš darbo, Sibirą. Atsikūrė partija tiktai aštuoniasdešimt devintaisiais, kai atsikurdinėjo visos dešiniosios pakraipos lietuviškos partijos. Per tuos metus augom, stiprėjom ir jau dalyvavom Seimo rinkimuose kaip politinė jėga.

- Kodėl pasirinkote šitą partiją? Jinai juk nebuvo populiari. Ją kritikavo ne tiktai kairieji, bet ir dešinieji, nes visos netektys siejamos su šios partijos vienvaldžiu valdymu prieškaryje...

- Būtų keista ir nesuprantama, jeigu aš, Smetona, būčiau pasirinkęs kitą partiją, sakysim, socialdemokratus ar krikščionis demokratus. Jokių svyravimų neturėjau, viskas buvo natūralu, suprantama, aišku.

- O kaip Sąjūdis, kuris budino žmones?

- Sąjūdis buvo daugiasluoksnis ir įsitraukti į jo veiklą man trukdė tai, kad šioje organizacijoje veikė atvirų komunistų, tų pačių, kurie neseniai iš tribūnų koneveikė Nepriklausomą Lietuvą. Man su jais buvo nepakeliui. Tai buvo nesuderinama su mano nusistatymu ir įsitikinimais. Aš buvau ir esu už daugiapartinę sistemą mūsų krašte.

Ir dar. Esu tos nuomonės, kad tautiškos idėjos, tautinės valstybės idėjos buvo, yra ir bus patrauklios daugeliui lietuvių, todėl mūsų partija turės būti populiari ir įtakinga. Aš tuo tikiu. Tuo tikėjo ir Antanas Smetona. Tai, kad okupantas puolė triuškinti pirmiausia Tautininkų sąjungą, rodo, jog jos prieškario lyderis buvo teisus. Nepopuliarių partijų ir susivienijimų niekas netriuškina. Jų paprasčiausiai nepastebi...

- Populiarūs šiandien nori būti ne tiktai tautininkai, bet ir visos partijos bei judėjimai. Štai Vytautas Landsbergis įkūrė Tėvynės sąjungą - naują partiją, kuri irgi siekia populiarumo: lyderiai važinėja po užsienius, propaguoja savo idėjas, didelis darbas dirbamas Lietuvoje. Kokia tautininkų vieta šios partijos fone?

- Sąjūdis gerokai anksčiau turėjo virsti partija, o ne amorfiniu judėjimu, kuris beveik "nebejudėjo". Aš teigiamai vertinu konservatorių partijos susikūrimą ir jį sveikinu. Tai drąsus žingsnis šiais laikais. Bet konservatoriai Lietuvoje neturi tradicijų, neturi šaknų, o be šaknų... Todėl sunku prognozuoti tos partijos ateitį. Svarbiausia problema, kuri iškils jai ir kitoms dešiniosioms partijoms, kaip sugebėsim partneriauti ir koordinuoti savo veiksmus. O tai yra nelengva. Ar toji partija nesiims globotojo, vienytojo funkcijų, vyresniojo brolio ir išminčiaus vaidmens? Ar kitos dešiniosios partijos panorės būti globojamos? Tai labai trukdytų partijų bendradarbiavimui ir dešiniųjų jėgų susitelkimui.

- Bet grįžkim prie Tautininkų sąjungos. Jūsų ikirinkiminėje kalboje skambėjo viliojančios tautinės vienybės ir susitelkimo idėjos, o štai rinkėjai valdžią atidavė į LDDP rankas, tautininkams nepalikdami net tų varganų keturių procentų. Kodėl šitaip atsitiko?

- Kaip LDDP atėjo į valdžią, jaučio odos prirašytos, išnagrinėtos realios ir nerealios priežastys. Pirmiausia tai sunki ekonominė krašto padėtis, klaidos, kurių pridarė esantys valdžioje, neryžtinga kadrų politika, privatizacijos klaidos, anarchija, chaosas, nusikalstamumo augimas, pragyvenimo lygio smukimas. Žmonės daug ką prarado palyginti su tuo, ką turėjo sovietmečiu. Sakysim, pigų benziną, pigias dujas. Jiems atrodė, kad LDDP visa tai grąžins. Bet ar grąžino? Ar galėjo grąžinti? Žmonės susiviliojo iliuzijomis.

Nelaimėsime rinkimų, jei neturėsi struktūrų vietose. LDDP jas išlaikė, ji ruošėsi rinkimams. Tautininkai stiprios struktūros neturėjo. O propagandinis aparatas? Kieno rankose jis buvo?

Kad nesurinkom tų lemtingųjų keturių procentų balsų, kurie būtų atvėrę kelią į Seimą mūsų kandidatams pagal partijos sąrašą, gal kalta buvo ir nerėksminga rinkimų taktika, nematoma mūsų veikla, ne visi žmonės buvo supažindinti su mūsų nuostatom. Rinkimai - tai šaukimas. Kas daugiau rėkia - tas daugiau laimi. Bent kol kas.

- Kalbate apie struktūras. O su kokia armija ėjote į rinkimus?

- Ir tūkstančio narių neturėjome. Dabar jų jau yra daugiau kaip tūkstantis. Narių skaičiaus augimas vienas iš svarbiausių mūsų darbų šiandien.

- Taip, su tokia kariuomene pergalės nepasieksi, ypač, kai priešininko pusėje dešimtys tūkstančių narių ir dešimt kartų tiek prijaučiančiųjų. Bet va paradoksas: Jūs balotiravotės Antano Smetonos tėviškėje, o rajono žmonės balsavo už LDDP sąrašo narį M. Visokavičių, irgi ukmergietį. O jei rinkimai būtų šiandien?..

- Visų pirma Ukmergės rajonas - ne vien Antano Smetonos tėviškė. Kraštas labai margas. Žmonės dar margesni. Ypač rajono centre. O štai Užugirio, Užulėnio bei Lėno gyventojai - mano kaimynai, mano tėviškėnai, - labai aiškiai ir nedviprasmiškai pasisakė už mane. Aš tuo didžiuojuos, aš už tai jiems dėkingas. Taigi netiesa, kad savo namuose pranašu nebūsi. Man nereikia bėgti į kitą Lietuvos kraštą politinės karjeros daryti...

Kokie rezultatai būtų dabar? Jėgų santykį parodė neseni Seimo nario rinkimai Kaišiadoryse, nors aš jų rezultatų neidealizuoju. Pagal juos galima tiktai prognozuoti pasikeitimus rinkėjų sąmonėje. Manau, žmonių simpatijos krypsta į dešinę pusę, valdančioji partija praranda taškus, užleidžia savo pozicijas. Valdančiąja grupuote žmonės nusivilia, nes iš jos laukia daugiau, negu jinai gali...

- Prieš Prezidento rinkimus tauta svarstė: kokio žmogaus mums reikia tame aukščiausiajame valstybės

Nukelta į 5 psl.

Pilietybės saga tęsis

Praėjusiame numeryje trumpai rašėme, kad Seimo narys dr. Kazys Bobelis pasiūlė interviu "EL" apie pilietybės grąžinimo išeivijai klausimo svarstymą Seime. Šiandien spausdiname platesnį dr. K. Bobelio pasisakymą apie tai.

Interviu pradžioje dr. K. Bobelis pareiškė, kad vienas didžiausių nesusipratimų, įvykusių buvusioje Aukščiausioje Taryboje, - tai pilietybės atėmimas iš visų išeivių. Tai nepaprastai skaudus ir, galima sakyti, net žiaurus pasielgimas su išeiviais, kurie visą gyvenimą kovojo už Lietuvos laisvę, visomis savo jėgomis bandė padėti Tėvynei, sunkiai dirbdami, niekada jos neužmiršo. Aukščiausiosios Tarybos sprendimai dėl pilietybės sukėlė didelę negatyvią išeivijos reakciją, kuri dabar, po 3 metų, nesumažėjo. Lietuva vienintelė valstybė, kuri joje gimusiems tautiečiams nesuteikė pilietybės. Ir koks yra didelis skausmas ir nusivylimas, kai pabėgėlis lietuvis, parvažiuodamas į Lietuvą, turi gauti jos vizą, o su savo amerikietišku ar kanadietišku pasu jis gali važinėti po visą pasaulį be jokios vizos.

Per praėjusius rinkimus į Seimą beveik visos politinės partijos akcentavo, kad vienas iš prioritetų jų programose - visiems išeivijos lietuviams, kurie 1940 m. birželio 15 d. buvo teisėti Lietuvos Respublikos piliečiai arba jų vaikams, suteikti Lietuvos Respublikos pilietybę be jokių išlygų. Bet tai nebuvo padaryta. Tarp kitų partijų tokį požiūrį į išeivijos lietuvių pilietybės atgavimą deklaravo ir LDDP bei ponas A. Brazauskas per Prezidento rinkimų kompaniją.

Šios Seimo sesijos metu vėl iškilo išeivijos lietuvių pilietybės atstatymo klausimas. Kai pirmąkart jis buvo svarstomas birželio mėnesį, pasiūlymai buvo atmesti. Tuomet pats Prezidentas ėmėsi iniciatyvos, padarė kelis pareiškimus, net sušaukė Seimo LDDP frakcijos posėdį, kuriame kreipėsi į jos narius, prašydamas, kad išeiviams būtų suteikta Lietuvos pilietybė. Tame posėdyje teko dalyvauti ir man, kadangi buvau pakviestas atvykti ir pasakyti savo mintis, pasakė dr. K. Bobelis. Aš irgi labai aiškiai ir stipriai pasisakiau, jog yra nenormalu, kad dalis užsienyje gyvenančių lietuvių pilietybės barjeru atskirti nuo Lietuvos. Posėdyje taip pat dalyvavo ponas Gaila, kuris pritarė mano mintims, nors pats nekalbėjo. Prieš tai Seime tuo klausimu stipriai pasisakė Pasaulio lietuvių bendruomenės pirmininkas ponas Nainys. Galbūt jis net per stipriai pasisakė - kiek girdėjau, tai sukėlė neadekvačią Seimo narių reakciją, tai buvo labai diktatoriško, ultimatyvinio pobūdžio pasisakymas, o to, manau, šiuo metu nereikia, turime vengti bet kokios konfrontacijos. Seime aš parėmiau poną Nainį, išsakiau savo mintis. Taip pat iš Londono buvo atvykęs Didžiosios Britanijos Lietuvių Sąjungos pirmininkas ponas Alkis, jis dalyvavo Seimo užsienio reikalų komiteto posėdžiuose, konkrečiai pasisakė dėl nenormalios padėties, kai daug Anglijos lietuvių visai be jokios pilietybės ir susiduria su kliūtimis norėdami atgauti Lietuvos pilietybę. Vienintelis būdas tai padaryti - atvykti į Lietuvą. Jie to padaryti negali, nes anglai neišduoda dokumentų, kadangi jie nėra Didžiosios Britanijos piliečiai. Teko kalbėtis ir su Argentinos lietuvių veikėju Mičiūdu, kuris viešėjo Lietuvoje - jis irgi labai stipriai pasisakė dėl pilietybės grąžinimo išeivijos lietuviams. Tą pačią poziciją palaiko kiti Amerikos, Australijos, Pietų Amerikos, Kanados lietuvių veikėjai.

Todėl kuomet buvo manoma, kad vėl bus svarstomas Pilietybės įstatymo papildymas, aš pateikiau 2 pasiūlymus. Pirmasis - pakeisti Pilietybės įstatymo 1 straipsnį, kuriame kalbama, kas gali būti Lietuvos Respublikos piliečiais. Jame kalbama apie asmenis, iki 1940 m. birželio 15 d. turėjusius Lietuvos Respublikos pilietybę, jų vaikus ir vaikaičius, jeigu jie neįsigijo kitos valstybės pilietybės. Toks pabrėžimas dėl kitos valstybės pilietybės įgijimo yra visiškai nenormalus šiose gyvenimo sąlygose, kadangi kiekvienas lietuvis, kur jis begyveno - Argentinoje ar Amerikoje, Kanadoje ar Anglijoje - turėjo gauti to krašto pilietybę, jeigu norėjo ekonomiškai prasimušti, padaryti karjerą profesijoje, tuo pačiu jeigu jis norėjo būti naudingesnis Lietuvai. Antra vertus, visi Lietuvos piliečiai buvo laikomi Tarybų Socialistinės Respublikos piliečiais, daugelis iš jų priėmė sovietų pilietybę ir įstojo į partiją ne todėl, kad pritarė tai sistemai, bet todėl, kad jie norėjo prasimušti, ką nors gyvenime pasiekti, o tuo pačiu padėti Lietuvai. Mano minėtasis pasiūlymo priėmimas asmenims, kurie iki 1940 m. birželio 15 d. turėjo Lietuvos Respublikos pilietybę, jų vaikams ir vaikaičiams automatiškai garantuotų Lietuvos Respublikos pilietybės atgavimą. Prie to pasiūlymo pridėjau išlygą: jei tie asmenys savo noru nebuvo repatrijavę iš Lietuvos, nes, kaip žinote, dalis lietuvių pasiskelbė vokiečiais ir repatrijavo į Vokietiją, kiti lenkais repatrijavo į Lenkiją, kiti sugrįžo į Rusiją. Tiesa, iškart buvo didelė neigiama reakcija dėl vaikaičių, aiškiai buvo matyti, kad pasiūlymas dėl jų nebus priimtas, diskusiją dėl jų teko palikti ateičiai, teisę atgauti pilietybę siūlyti palikti iki 1940 m. birželio 15 d. Lietuvos Respublikos pilietybę turėjusiems asmenims ir jų vaikams.

Išeiviams atgauti Lietuvos pilietybę trukdė ir Pilietybės įstatymo 18 straipsnis. Jame sakoma, kad lietuvių kilmės asmenys, turėję Lietuvos Respublikos pilietybę ir nuo 1940 m. birželio 15 d. iki 1990 m. kovo 11 d. pasitraukę iš Lietuvos, gyvenantys kitose valstybėse, ir jų vaikai, kurie su gimimu kitoje valstybėje neįgijo šios valstybės pilietybės, Lietuvos Respublikos pilietybę atstato raštu pareiškę Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministrui, Lietuvos Respublikos diplomatinėms tarnyboms, kad jie yra Lietuvos Respublikos piliečiai, ir pristato patvirtinančius tai dokumentus. Mano pasiūlymas buvo irgi panaikinti reikalavimą išeivių vaikams atsisakyti kitos valstybės pilietybės, t. y. išbraukti žodžius "kurie su gimimu kitoje valstybėje neįgijo šios valstybės pilietybės".

Kuomet Seime prasidėjo Pilietybės įstatymo pakeitimų ir papildymų svarstymas, pirmasis mano pasiūlymas buvo atmestas kelių balsų skirtumu esą todėl, kad jame liečiami visi buvę Lietuvos piliečiai gali būti kitų tautybių. Mano pasiūlymas dėl 18 straipsnio pakeitimo du kartus Seime buvo priimtas ir nubalsuota už, kad ta pataisa įsigaliotų. Bet man nesuprantamais motyvais ir laužant pagrindinius demokratinius principus, kuomet dalis Seimo narių jau buvo išėję iš posėdžio, liepos 16 d. dėl to buvo pareikalauta trečiojo balsavimo. Nebuvo atlikta tuo metu posėdyje dalyvavusių Seimo narių registracija. Per balsavimą už mano pasiūlytą pakeitimą 37 Seimo nariai balsavo už, 22 prieš, 10 susilaikė. O kadangi per registraciją anksčiau buvo paminėta, kad posėdyje yra 89 asmenys, tai reikėjo 45 balsų už, kad pasiūlymas įsigaliotų. Pritrūko 8 balsų, ir per trečiąjį balsavimą Pilietybės įstatymo 18 straipsnio nauja redakcija buvo atmesta. Tai buvo vienas iš paskutiniųjų Seimo sprendimų prieš vasaros atostogas, padarytas baigiantis posėdžiui. Kas charakteringa ir skaudu, kad visas dešinysis blokas *in corpore*, išskyrus tautininkų atstovą poną Milčių, balsavo prieš minėtą 18 straipsnio pakeitimą. Prieš balsavo ir socialdemokratai. Iš LDDP frakcijos 37 balsavo už, prieš buvo du tos frakcijos nariai - ponas Albertynas ir ponas Visokavičius. Kiti Seimo nariai susilaikė. Taigi pritrūko pasiūlymą palaikančių balsų, nes dalis Seimo narių jau buvo išvykę. Aš pats tame posėdyje nedalyvavau, buvau išvažiavęs į Marijampolę, nes maniau, kad jeigu 2 kartus nubalsavo už, viskas tvarkoje. Net mintis nekilo, kad kas nors sugalvos trečiąjį balsavimą tuo klausimu, jis paprastai nėra daromas. Bet čia buvo didelė dešiniojo bloko, ypač Seimo nario ir to bloko nario pono Petrausko tiesiog agresyvi, neargumentuota, be jokių faktų paremta akcija, kad išeiviai negautų Lietuvos pilietybės, motyvuojant tokiais motyvais, kurie jokios teisinės logikos neišlaiko. Negaliu suprasti, kodėl prieš minėtąjį įstatymo pataisymą pasisakė ir socialdemokratai. Nors ir dešinysis blokas, ir socialdemokratai išeivių yra labai stipriai remiami. Aš manau, jog kai jie kalba su užsienyje gyvenančiais lietuviais, turbūt aiškina, kad jie remia pilietybės įstatymo pataisymą, priimtiną išeiviams. Tačiau šalti faktai, skaičiai parodo ką kita.

Aš tikiu, kad Pilietybės įstatymas vėl bus apsvarstytas rugsėjo mėnesį naujoje Seimo sesijoje. Ir tikiu, kad LDDP pagalba šis įstatymas bus pataisytas taip, kad ta negraži gėda ir žala, kuri padaryta išeivijos lietuviams, būtų panaikinta, pareiškė Seimo užsienio reikalų komiteto pirmininkas dr. K. Bobelis interviu pabaigoje.

ELR

SEPTYNIOS DIENOS

"Ar pasirengę atremti teroristus?" -

klausiama "Tiesoje" 07 31.

"Teroristinės brigados, išpažindamos ekstremistinęs idėjas, visuomet stengiasi sukelti visuomenėje įtampą. Didėja pavojus, kad radikaliosios grupuotės pradės importuoti savąjį terorą. Šios grėsmės priešaušryje, ekspertų tvirtinimu, jau gali būti postkomunistinės šalys. Ar mes tam pasiruošę? Pasak Lietuvos Saugumo tarnybos generalinio direktoriaus pavaduotojo Andriaus Tekoriaus, sprogimai, dabar varginantys Lietuvos žmones, daugiau yra kriminalinio pobūdžio, kilę dėl turto prievartavimo. Užsienyje tokios akcijos turi labiau politinį atspalvį. Tačiau Lietuva, esanti kryžkelėje tarp Rytų ir Vakarų, masina ir kraštutinių radikalių grupuočių narius. Todėl šiai problemai jau dabar Lietuvoje rengiamasi. Mums padeda ir užsienio šalys. Tik reikėtų darbą labiau sukoncentruoti vienoje žinyboje, nes ekstremaliomis sąlygomis būtina įvairių žinybų veiksmus operatyviai kontroliuoti.

"Stebuklų laukas: infliacija" -

taip pavadintas Angelės Adomaitienės straipsnis spausdinamas "Savininko" Nr. 16. Jame atkreipiamas dėmesys, kad spaudoje plačiai reklamuojamas "gyvenimo gerėjimas" tėra propagandinė ekvilibristika.

"Šit koks nors aukštas valdininkas taria: "Atpigo mėsa, pienas, atpigs ir dujos". Jis skaičiuoja: "Už vieną tūkstantį kubinių metrų dujų mokėjau 90 dolerių. Dirbtinai numušus dolerio kursą ir įvedus litą, man tie 90 dolerių kainuoja gerokai pigiau". Taip ministerijai, valstybės kasai gal ir pigiau, tik ne eiliniam mirtingajam. Juk jo pajamos ir perkamoji galia dėl tokių "piginimo" ekvilibristikų nė kiek nepadidėjo. Atvirkščiai - kas rytą jis išgirsta, kad reikės daugiau mokėti už šaltą vandenį, transportą, pašto paslaugas, laikraščius, duoną ir t. t. (...) Dabar daugelis viltis sieja su stabiliu litu. Bet oponentai tvirtina: "Jo kursas smuks". Tai reiškia, kad infliacijos vežimas riedės pakalnėn, o metų gale būsime dar didesni skurdžiai. Ir jokie prezidentai neįtikins, kad greit gyvensime rojuje".

Pagalba vaikams

"Pirmadienis" Nr. 30 straipsnyje "Vaikų kaimai Lietuvoje" supažindina su tarptautine labdaringa organizacija SOS Kinderdorf International, kuri globoja našlaičius.

Ši organizacija yra 200 pasaulio šalių, dabar jau ir Lietuvoje yra jos filialas "SOS vaikų kaimų draugija Lietuvoje". "Organizacija pastatys, aišku, už savo pinigus SOS vaikų kaimą, kuriame gyvens 12 šeimų, iš viso apie 100 žmonių. Kaimas bus žalias, su darželiais, sodeliais, ne uždaras, o atviras, kad vaikai kuo daugiau galėtų bendrauti su kaimyninių kiemų šeimininkais. Todėl be gyvenamųjų namų bus vaikų darželis, dirbsiantis pagal efektyvias vakarietiškas metodikas, Vaikų teatras, ko gero, netgi mažas Disneilendas miške. Mat SOS vaikų kaimas išaugs Karoliniškių landšaftinio draustinio kaimynystėje. Šis kaimas bus pavyzdys, kaip pakeisti varganą vaikų namų sistemą".

Išėjo atostogų...

Lietuvos spauda supažindina skaitytojus su ELTOS pateikta informacija apie nusikaltėlių reakciją dėl ryžtingų policijos ir prokuratūros veiksmų prieš nusikaltėlius.

Neseniai priimtas prevencinio asmens sulaikymo įstatymas privertė nusikaltėlius sukrusti. "Lietuvos aidas" 07 31 rašo: "Kai kas pradėjo slapstytis, o keletas didesniųjų "vadų" apskritai išvyko į gretimas ar tolimesnes užsienio šalis. Suprantamas jų noras saugiai pragyventi iki sausio mėnesio, kol nustos galioti laikinasis įstatymas, dabar leidžiantis dviem mėnesiams sulaikyti asmenį, kuris, pareigūnų nuomone, gali padaryti sunkų nusikaltimą". Pasak Lietuvos generalinio prokuroro A. Paulausko, yra duomenų, jog paliktiems "pavaduotojams" pavesta kelti netvarką, imtis atsakomųjų akcijų. "Turimais duomenimis, nusikaltėlių grupuotės yra labai sustiprėjusios, pasakė generalinis prokuroras. Kai kas nors areštuojamas, pradeda veikti saugumo sistema - bandoma daryti įtaką liudininkams, pareigūnams."

Stebuklingas paveikslas

"Respublikoje" 07 31 pažymimas dar vienas pasiruošimo popiežiaus vizitui akcentas - restauruojamas Vilniaus Aušros vartų Švč. Marijos paveikslas.

"Manoma, jog minėtas paveikslas buvo nutapytas šešioliktame šimtmetyje, taip pat yra duomenų, kad paskutinį kartą jis buvo nuimtas nuo altoriaus ir restauruotas 1927 m. Tačiau dabar atliekami tyrimai leidžia daryti prielaidų, jog galėjo būti ir vėlesnių restauravimų. Šiuo metu paveikslas jau gerokai patamsėjęs, atšokę dažai, medinės ir metalinės dalys nukentėję nuo kenkėjų, deformavęsi". Pažymima, kad paveikslas restauruojama ne tam skirtose dirbtuvėse, o šalia esančioje Šv.Teresės bažnyčioje, nes jis stebuklingas ir jo išnešti iš bažnyčios nedera.

V. Dimas

PRAKTIŠKIAUSIAS
PINIGŲ PERVEDIMAS Į LIETUVĄ

Persiunčiant pinigines dovanas, palikimus, pensijas ir atliekant kitus finansinius reikalus su Lietuva, siūlome pasinaudoti mūsų patarnavimu, ilgamečiu patyrimu ir praktika.

Gavus užsakymą, tuojau išmokame Jūsų nurodytam asmeniui arba organizacijai Lietuvoje skirtą sumą doleriais arba svarais (amerikiečių, anglų) .

Pervedimo mokestis 3% plius 15 svarų (pristatymo ir iškeitimo į dolerius išlaidos). Už didesnius nei 5000 svarų pervedimus - mažesnis mokestis.

Z. Juras
11 London Lane, Bromley, Kent, BR1 4HB, England
Tel. 081 460 2592 FAX 081 318 7643

ROCHDALE TRAVEL CENTRE
Eastern European Division

siūlo kelionę iš Londono į Vilnių ir atgal:

Pirmadieniais ir šeštadieniais
Lietuvos Avialinija - **£220** vienam asmeniui.

Pirmadieniais ir penktadieniais
Austrijos Avialinija per Vieną - **£310** vienam asmeniui.

Pirmadieniais ir ketvirtadieniais
Malev Avialinija per Budapeštą - **£299** vienam asmeniui.

Informacija:
66 Drake Street, Rochdale, Lancs. OL16 1PA, England.
Tel: 0706 868765, 0706 31144,
Fax: 0706 526668

Užs. 782

Amatai - vanduo ant tautos šaknų

Dieveniškės nuo Vilniaus - ranka pasiekti. Tačiau čia, rytiniame Lietuvos krašte, kultūros reikalai tokie liūdni. Nors jau atsirado dešimtys savanorių mokytojų, kultūrininkų, kurie paliko didmiesčius ir išvažiavo link Šalčininkų, Švenčionių, Visagino ar Zarasų. Deja, susigundžiusių "išsitremti" į nuošalų kaimelį, įsikurti jame taip, lyg čia būtum gimęs, vis dar trūksta, jų vis dar laukiama. Kiekvienas mokslus baigusio, energingo žmogaus atvažiavimas apylinkėje tampa džiugiu įvykiu. O jeigu jauna lietuvių kalbos mokytoja ar choro vadovas susidraugauja su čia gyvenančiais skirtingų tautybių žmonėmis, jie visiems tampa šviesuliu. Tikimasi, kad Rytų Lietuvoje, pradėjus kurti etnocentrus, jų atsiras daugiau. Vienas iš tokių centru bus Dieveniškėse. Čia kultūros židinį žiebia Sigitas Morkūnas. Neseniai jis buvo išvykęs į Daniją pasižvalgyti, kaip ten, pasienyje ties Vokietija, veikiančios amatų mokyklos padeda išlaikyti papročius, psichologiškai sprogdina nesutarimus tarp skirtingų tautybių žmonių. Dieveniškėse sumanyta steigti kažką panašaus, kad atgimtų meninis gyvenimas, vėl gyvuotų amatai. Tai gana atsakingas užmojis, kuriam pasiryžo ir Lina Šaknienė, Lietuvoje garsėjanti liaudies menininkė.

Susitikau ją, kupiną gražių idėjų, su kuriomis ji gyvena tarp Vilniaus ir Dieveniškių. Lina Šaknienė viliasi, kad Vilniaus krašto lietuviai, ir ne tik jie, grįš prie savo ištakų, prisimins ne vien tik senuosius papročius bei apeigas, bet ir darbus - audimą, medžio drožybą, mezgimą, pynimą, netgi žiedimą ir kalvystę. L. Šaknienė bando suburti žmones, nagingus meistrus, susidomėjusius liaudies menu, išmokyti juos taip amato, kad padaryti dirbiniai tikrai būtų lietuviški. Jai tai nėra sunku, kadangi daugelį metų, o ypač kai vadovavo dabar dėl finansinių sunkumų iširusiai audimo ir mezgimo studijai "Kanapė", buvo artima draugė ir patarėja visiems Lietuvos meistrams meistreliams. Ji žino, ką kuris veikia, ką dabar dirba, kam sunku. L. Šaknienė optimistė netgi dabar, kai Lietuvos fabrikai stoja dėl žaliavų stokos. Jos manymu, amatininkams visko užtektinai: Dieveniškėse yra juodajai keramikai tinkančio molio, medienos, linų, naminės vilnos. "Tik norim surasti tuos suvargusius, degradavusius žmones, kurie jau netiki, kad jų tiek sugebančios rankos dar kažkam reikalingos, kad už savo darbą gaus pinigų. Gal patikės tada, kai jų savitų darbų, su Vilniaus kraštui būdingomis spalvomis ir ornamentais, atvešime į Vilniaus senamiestyje žadamą atidaryti parduotuvę, kuriais domėsis ne vien gyvenantys Lietuvoje. Tik su tokiais kūriniais mes galėsime išplaukti į platesnius vandenis, o ne su tokiais, kurie be jokios sąžinės nukopijuoti iš įvairių atsivežtinių žurnalų ar knygų", - sako ji ir apgailestauja, jog Vilniuje rengiamam "Burda Moden" konkursui moterys mezga ir siuva tokius jau standartiškus drabužėlius, juos veža rodyti į Maskvą ir toliau "lyg būtume tokios durnės, kad be žurnalo megztinio nemokėtume numegzti. Juk galėtume parodoms tokių kūrybinių savo dalykų pateikti - išsižiotų, kas pamatytų. Rankų darbas ir yra tuo patrauklus, kad sukuriama kažkas nepakartojamo, išskirtinio, vienintelio."

L. Šaknienė - visų amatų meistrė, nors labiausiai jos rankos linksta prie meninio mezgimo. Čia ji tikrai menininkė ir išradėja. Meistrė sukūrė naujų mezgimo būdų, apie juos netrukus žada išleisti knygą, kuri skatins ne vien mąstyti, bet ir būti menininke. Mezginiai, ne prisiuvus, o primezgus rankoves, įmezgus apykakles, gerai gulės ant kūno. Visa, ką meistrė padaro, ką sugalvoja - nuo kitų neslepia. Vakarais jos namai pilni atėjusių pasimokyti ar pasitarti. Neseniai jos pačios ir jos mokinių dirbiniai buvo parodyti Vokietijoje surengtoje parodoje. L. Šaknienė džiaugiasi, kad sulaukė susidomėjimo, o atsiradusios pažintys gal atvers jei ne kelius, tai takus į platesnį pasaulį. Už parduotus gintaro, batikos, grafikos darbelius susirinko truputį pinigų, kurie pravers etnokultūros centrui Dieveniškėse. Jis dar tik kuriasi.

Danutė Šiaudinytė
Arūno Jonušo nuotr.

Kompozitoriui Anatolijui Šenderovui - antroji premija

Prahos tarptautiniame kamerinių kompozicijų Franco Kafkos tekstais konkurse už kūrinį "Die tiefe Brunnen..." sopranui ir penkiems instrumentams antroji premija paskirta Lietuvos kompozitoriui Anatolijui Šenderovui.

Konkursą rengė Franco Kafkos draugija, "Musica Judaica" fondas, taip pat Čekijos muzikos fondas. Profesoriaus Svetopulkos Havelkos vadovaujama žiuri Anatolijaus Šenderovo kūrinį slaptu balsavimu atrinko iš dvidešimt aštuonių kompozicijų, atsiųstų iš įvairių pasaulio šalių.

Konkurso sąlygos buvo griežtai apibrėžtos: kūrinys negalėjo būti ilgesnis nei dvylikos minučių, atliekamas ne daugiau kaip penkiais muzikos instrumentais, o svarbiausia - turėjo remtis Franco Kafkos tekstais originalo kalba.

Pasak kompozitoriaus Anatolijaus Šenderovo, bene sunkiausia ir buvo priversti save paklusti konkurso sąlygoms. Reikėjo surasti trumpą, bet išraiškingą, giliai prasmingą tekstą, ir kompozitorius tokį rado. Tai aforizmas, kurį gal ne vienas esame girdėję ir lietuviškai: "Lengva griauti, sunku statyti". Tačiau vokiškai tasai aforizmas kompozitoriaus jautriai klausai suskambo kaip muzika. "Die tiefe Brunnen..." Tik įsiklausykime, sako Anatolijus Šenderovas, ir jūs išgirsite ne vien minties prasmę, bet ir muzikos garsus. Dabar ir pačiam kompozitoriui labai įdomu, kaip iš tikrųjų skamba šis kamerinis kūrinys, nes į Prahą išsiuntė tik gaidas. O iš Čekijos sostinės gauta gera žinia, jog kūrinys įvertintas antrąja premija, kalba pati už save. Negana to, kompozitorius pakviestas į Prahą, kur Lychtenšteino rūmuose vyks premijuotų kūrinių premjera. Tada jau kompozicijai "Die tiefe Brunnen..." atsivers ir kitų kraštų scenos, - kol tai konkurso rengėjų privalumas, nors pats autorius siūlys, kas galėtų šį kūrinį iš Lietuvos atlikėjų sugroti.

Kompozitorius Anatolijus Šenderovas, garsaus violončelės meistro Michailo Šenderovo sūnus, puikiai pažįstamas kamerinės muzikos mėgėjams Rusijoje, Amerikoje, Japonijoje, Izraelyje, Liuksemburge, Vokietijoje, Čekijoje, Lenkijoje. Kompozicijos mokėsi Eduardo Balsio klasėje Lietuvos Konservatorijoje. Kurį laiką tobulinosi Tel Avivo universitete. 1981 metais debiutavęs kaip baleto "Mergaitė ir mirtis" autorius, 1987 metais parašė muziką baletui "Marija Stiuart", kurį pastatė Tartu teatras. Kaip rašė kritikai, Anatolijaus Šenderovo muzika privertė pamiršti kasdienybės pilkumą. Visai neįprasto komponavimo autorius ėmėsi, rašydamas muziką baletui "Žaliabarzdis" pagal Aldonos Liobytės pasaką. Kaip prisipažįsta pats kompozitorius, buvo įdomu pamėginti kurti elektroniniams instrumentams. Ir štai suskambo orkestras, sklidinas paslaptingų garsų, sąskambių, romantiškų ir lyriškų virpesių, orkestras, kurį atstoja pats vienas kompozitorius. Tačiau bene įdomiausias ir ryškiausias Anatolijaus Šenderovo kūrinys nuskambėjo praėjusiais metais Vilniuje, pirmajame tarptautiniame profesionaliosios žydų muzikos festivalyje. Remdamasis Senojo Testamento Giesmių giesme, kompozitorius parašė kompoziciją sopranui, bosui ir simfoniniam orkestrui. Šis kūrinys - tai senovinės žydų muzikos ir šių dienų muzikos saikingas ir prasmingas derinys, pasiekiantis nepaprastos jausmų įtaigos. Kad tai iš tiesų reikšmingas kūrinys, rodo ir tas faktas, jog Anatolijus Šenderovas yra vienas tarp nedaugelio muzikų, galimų kandidatų Nacionalinei premijai gauti.

ELR

Horacijaus sėkmė Baltijos kraštuose

Pietryčių Italijos Basilicata regione dukart per metus išeinantis žurnalas "Basilicata regione. Notizie" paskutinį numerį skyrė antikinės Romos poeto Horacijaus 2000-sioms mirties metinėms. Numeryje, tarp kitų, spausdinamas italų baltisto, Potenzos universiteto dėstytojo Pietro Dini straipsnis antrašte "Horacijaus sėkmė Baltijos kraštuose. Tyrimų pradžia". Šio straipsnio autorius yra vienas iš nedaugelio italų, laisvai kalbančių lietuviškai, parašęs keletą lituanistinių studijų, visą pluoštą straipsnių apie pastarųjų metų įvykius Lietuvoje ir kitose dviejose Baltijos valstybėse, apie Baltijos kraštų istoriją, kultūrą, literatūrą, praeities ir dabarties ryšius su Italija. Prieš porą metų buvo išleista jo knyga apie Baltijos respublikas pavadinimu "Anello Baltico" (Baltijos žiedas). Dini taip pat išvertė į italų kalbą ir atskiru leidiniu išleido penkių lietuvių poetų, vadinamųjų "žemininkų" - Vytauto Mačernio, Alfonso Nykos-Nyliūno, Henriko Nagio, Kazio Bradūno ir Juozo Kėkšto trumpą poezijos antologiją, pavadintą "La Nostalgia dei Terrestri" (Žemininkų Ilgesys) ir Juozo Urbšio prisiminimus, kurie itališkai buvo išleisti pavadinimu "La Terra Strappata" (Atplėšta žemė).

Minėtojo žurnalo "Bazilikatos regiono žinios" straipsnyje autorius rašo apie Romos poeto Horacijaus kūrybos įtaką Baltijos kraštų literatūros raidai, apie senuosius ir dabartinius Horacijaus vertimus. Lotynų poezijos klasikas padarė didelę įtaką lietuvių, latvių ir estų literatūrai. Pirmosios tos įtakos žymės randamos XVI amžiuje. Ji ypač stipriai pasireiškė tarpukario metais, kai Horacijaus poezija buvo įtraukta į vidurinių mokyklų literatūros programas. Nebuvo visiškai ji pamiršta ir sovietinės okupacijos dešimtmečiais. Horacijaus "ars poetica" turi įtakos ir dabartiniams Lietuvos, Latvijos bei Estijos literatams. Tačiau, pastebi straipsnio autorius, Baltijos šalyse kol kas nėra išsamesnės šio originalaus ir virtuoziško lotynų klasiko kūrybos studijos. Yra žinoma, kad jau XVII amžiuje Vilniaus universitete buvo studijuojamas Horacijaus rašinys "Expurgatus", atliekamos specialios klasikinės literatūros stiliaus pratybos, buvo nuodugniai analizuojama "Ars Poetica". Horacijaus kūrybos nuodugnesnės studijos prasidėjo tiktai XIX amžiaus pabaigoje, kai, prasidėjus tautiniam atgimimui, kultūrinis gyvenimas ėmė vis labiau orientuotis į Vakarus. Tarpukario metais pasirodė Horacijaus kūrinių vertimų ir kelios mokyklinio lygio antologijos.

Baigdamas Pietro Dini reiškia viltį, kad Lietuvoje, Latvijoje ir Estijoje tiek Horacijus, tiek apskritai klasikinė literatūra vėl, kaip ir prieš karą, atsiras gimnazijų literatūros programose.

Vatikano radijo lietuviškųjų laidų redakcija

Romuvėnų stovyklos

Lietuvių etninės kultūros draugijos iniciatyva ne pirmi metai vasarą rengiamos romuvėnų stovyklos. Štai ir šiemet ant vaizdingo Šyšos kranto, Didžiojo ąžuolo paunksmėje, įsikūrė romuvėnų stovykla. Čionai atvyko svečių iš Vokietijos, Liepojos, Ragainės ir Tilžės, Vilniaus ir Kauno, Joniškio, daugiausia iš visos Žemaitijos ir Klaipėdos.

Dešimt dienų stovyklautojai klausėsi pokalbių apie Mažosios Lietuvos ir Klaipėdos krašto kultūrinį palikimą, istorijos vingius, savitą ir nepakartojamą žemaičių krašto istoriją ir kultūrą. Po pietų stovyklautojai daugiausia buvo užsiėmę praktikos darbais pagal savo pomėgius ir savo polinkius. Čia jau pasirinkimas gana platus: kam patinka iš vytelių ar šiaudelių pinti, kam labiau prie širdies minkyti molį ir ką nors iš jo lipdyti, kas labiau linkęs siuvinėti, verpti ar austi.

Na, o po visų praktinių darbų, po vakarienės lankė smagios pramogos: buvo mokomasi senovinių liaudies žaidimų, šokių, dainų. Bet ir čia dar ne viskas. Romuvoje per dešimt stovyklavimo dienų susipažino su Rusnės senbuviais, išgirdo jų pasakojimų, dainų, sakmių ir visokios liaudiškos išmonės, senoviniame Skirvytėlės kaime fotojuostoje įamžinti liaudies architektūros paminklai, rinkta tautosaka, būta vienumoje su pirmaprade gamta, bendrauta su vietiniais žmonėmis.

Ne pirmi metai etnomuzikavimo kursus rengia Marijampolės etninės kultūros centras. Rugpjūčio pradžioje čia rinkosi tie, kurie norėjo išmokti skambinti suvalkiečių kanklėmis.

Tuo tarpu Švenčionių rajone, Sariuose, poilsiauja per pusšimtis moksleivių iš visos Lietuvos. Patys gabiausieji, šaunių mokytojų globojami, išmoks austi juostas, žiesti puodus, pinti krepšius ir net įveikti nepaklusnų metalą kalvio kūju. Kaip rišami gobelenai, paaiškina ir parodo tautodailininkė Rasa Grušienė. Aleksandra Kudabienė dalinasi juostų audimo paslaptimi. O Marius Grušas, be abejo, mokys žiesti puodus. Vaikai klausosi senųjų kaimo pasakorių apie liaudies papročius, tradicijas, lanko, sutvarko penktojo ir aštuntojo amžiaus Sarių pilkapius, kuriuose dar 1894 metais, tyrinėdamas Švenčionių, Vilniaus ir gretimų Baltarusijos apskričių dvidešimt aštuonis pilkapius, žymus rusų archeologas, Vilniaus senienų muziejaus vedėjas Fiodoras Pokrovskis (1855-1903 m.) aptiko akmeninių vainikų ir kitokių archeologijos radinių. Malonūs vaikams turi būti susitikimai ir su Rainių šeimos folkloriniu ansambliu, teminės vakaronės, susitikimai su kultūros darbuotojais.

ELR

"Nuo svajonių iki realybės"

Keramika. Rimas Sakalauskas.

- taip vadinasi Baltijos ir Skandinavijos šalių dizaino ir taikomosios dailės paroda, veikusi Vilniuje. Ji buvo ruošiama trejus metus. Parodos idėja gimė Estijoje vykusioje "Nord Form 90" konferencijoje.

Lietuvos dailininkai šiais nelabai jiems darbingais metais eksponuoja keramikos, stiklo, tekstilės, juvelyrikos kūrinių. Greta skandinavų dizainerių darbai: spynos, baldai, šviestuvai. Šioje parodoje ir baltiškoji, ir skandinaviškoji pusė dalyvauja lygiomis teisėmis. Aštuonioms šalims atstovauja apie pustrečio šimto dailininkų ir keliolika firmų. Dabar ši gausi paroda iškeliauja į Rygą, o kitų metų gegužį - į Gioteborgą.

Danutė Šiaudinytė

Jonavos bažnyčią lanko... prancūzai

1676 metais garsios Lietuvos bajorų Kosakovskių (Kasakauskų) giminės atstovas prie Skarulių dvaro įkūrė miestelį, pavadinęs savo sūnaus garbei - Jonava. Būdamas kryžkelėje tarp Kauno, Kėdainių ir Ukmergės, miestelis sparčiai augo. Jau 1791 metais čia iškilo mūrinė bažnyčia ir marijonų vienuolynas, kurių projektą parengė žymus to meto architektas, Vilniaus universiteto profesorius Laurynas Stuoka-Gucevičius.

Artėjant 320-osioms miesto metinėms, jonaviečiai pagrįstai domisi ir didžiuojasi Kosakovskių plačios giminės darbais Lietuvos labui. Tarp jų esama ir vyskupų, ir sukilėlių, ir karo vadų, ir archeologų, švietėjų ir politikų, ligoninių ir mokyklų steigėjų, profesorių ir dailininkų, vadovėlių leidėjų... Visai neperdėtai Kosakovskiai lygiuojasi į vieną gretą su kitais žymiais Lietuvos istorijai nusipelniusiais žmonėmis, tokiais kaip Goštautai, Radvilos, Sapiegos, Pacai. Dabar jau suskaičiuota, kad tarp Kosakovskių būta vienuolika senatorių, ne vienas iš jų turėjo Šventos Romos, Prancūzijos, Rusijos grafų vardus. Žinoma, kad Juozapas Antanas Kosakovskis (1772 -1842) buvo Napoleono adjutantas, kaupė istorijos paminklus ir meno kūrinius, o Juozapas Domininkas Kosakovskis (1771-1840) Napoleono kariuomenėje vadovavo lietuvių šaulių pulkui. Pastarojo sūnus Stanislovas Feliksas Kosakovskis (1795-1872) vedė grafaitę prancūzę A. de Laval. Paveldėjęs didžiulius turtus, Stanislovas Feliksas, paveiktas fiziokratų idėjų, 1820 metais savo dvaruose Lietuvoje ir Baltarusijoje sumažino lažą iki šimto keturių dienų per metus, įsteigė valstiečių teismą, kaimuose steigė mokyklėles, prieglaudas, pats tobulino žemės ūkio ir kitokios paskirties techniką, suprojektavo Vaitkuškio rūmus, kur vėliau atidarė paveikslų galeriją, sukaupė daugiau nei 12,5 tūkstančio tomų biblioteką, visą garbingos giminės archyvą. Jis buvo puikus dailininkas ir restauratorius, gal ne vienoje bažnyčioje yra išlikę jo darbų. Susirašinėjo su O. de Balzaku.

Dabar žinoma, kad daugelio šių garbių žmonių palaikai ilsėjosi Jonavos bažnyčios rūsiuose, kuriuos 1974 metais, nė nenujausdamas, aptiko klebonas prelatas Vincentas Pranckietis. Aptiko, nes kažkieno pikta ranka buvo panaikinusi visus tų rūsių pėdsakus. Kadangi tais laikais nebuvo galima statyti jokių statinių kulto reikmėms, o bažnyčioje buvo be galo ankšta, prelatas sumanė raustis po grindimis. Tada ir buvo aptiktos užmūrytos durys, šiukšlių ir visokio laužo užverstos nišos. Teko viską iškuopti. Paskui atsivėrė dar vienerios durys - į mauzoliejų, bet klaikiai suniokotą, sudarkytą, išplėštą. Čia amžino poilsio buvo paguldyti bažnyčios statytojo vyskupo Juozapo Kazimiero, jo brolio Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės etmono Simono, jų motinos Marijos, brolių vaikų palaikai, tarp jų Juozapas Antanas - buvęs Napoleono adjutantas. Iš viso per dešimt karstų. Skaudu, kad karai, potvyniai ir nedori žmonės sutrikdė mauzoliejaus ramybę. Kažkam pakilo ranka paimti vyskupo lazdą, kepurę, kažkas pasigviešė į Napoleono kario kardą... Prelatas surinko palaikus ir palaidojo kaip dera. Mauzoliejuje liko tik du karstai: vyskupo ir Napoleono adjutanto. Rūsyje taip pat įrengta nedidelė koplytėlė parapijos reikalams.

Žinia, kad Jonavoje yra mauzoliejus su Napoleono kareivio palaikais, netruko pasiekti ir Prancūziją. Ir štai atvyko Napoleono studijų centro direktorius, istorijos ir menų mokslų daktaras Fernandas de Boccuaras. Ne vieną kartą čia lankėsi Prancūzijos-Lietuvos asociacijos nariai. Pagerbdami Napoleono adjutanto atminimą, prancūzai atveža ir labdaros negalių kamuojamiems jonaviečiams. Savo protėvių kapus aplanko ir grafas Mykolas Kosakovskis iš Lenkijos. Vis dažniau čia užsuka ir turistų iš Prancūzijos, Vokietijos, žmonių.

Salomėja Čičiškina

Atkurta Vilniaus kunigų seminarija

Vilniuje kunigų seminarija buvo įkurta dar XVI amžiuje. Tačiau XVII amžiuje po rusų invazijos buvo uždaryta. O šio amžiaus viduryje Vilniaus kunigų seminarija išgyveno bene didžiausią smurtą - du kartus ji buvo uždaryta vokiečių okupacinės valdžios, o trečią kartą jau sovietų valdžios 1945 metais. Keistos lemties valia Vilniaus Arkikatedros Bazilikos klebonas monsinjoras Kazimieras Vasiliauskas, mokęsis kaip tik šioje seminarijoje, buvo priverstas net du kartus mokslus nutraukti, ir štai šiandien, bemaž po penkiasdešimties metų, jis vėl grįžta į Vilniaus kunigų seminariją, tik jau ne kaip seminaristas, o kaip rektorius.

Rugsėjo penkioliktą dieną turėtų prasidėti studijos dvidešimt vienam klierikui, kurių dalis yra tik baigę vidurinę mokyklą, o dalis jau subrendę žmonės, turintys aukštojo mokslo diplomus. Džiugina ir viena, ir kita, kad dvasios darbui ryžtasi žmonės tvirtai apsisprendę, žinantys, ko trokšta jų siela, kokiam pašaukimui atsiduoda. Kaip parodė rašinys "Kodėl aš apsisprendžiau būti kunigu?", daugelis stojančiųjų skaudžiai išgyvena dėl šių dienų jaunimo dvasinės tuštumos, dėl beprasmiško gyvenimo. Būsimieji kunigai trokšta padėti savo vienmečiams surasti save šio gyvenimo vingiuose, suvokti ne materialinės, bet dvasinės gyvenimo prasmės svarbą žmogui kaip asmenybei įsitvirtinti.

Dauguma būsimųjų seminaristų yra vilniečiai, daugumos tėvai ir draugai netikintys, ne vieno tėvai buvo daugiau nei nustebę tokiu savo sūnaus pasirinkimu. Vadinasi, į kunigų seminariją stoja žmonės, nesiekdami kokios nors karjeros ar kokių nors materialinių privilegijų, vadinasi, tai iš tikrųjų jų dvasios pašaukimas.

Mokslo metai čia, kaip Kauno kunigų seminarijoje ir Telšių, truks šešerius metus. Dvejus metus bus studijuojama filosofija, o ketverius - teologija. Dėstytojų trūksta, bet žada padėti užsienio lietuviai, kitų kraštų specialistai. Be to, Romoje jau ruošiami kunigai, kurie po poros metų galės dėstyti seminarijoje.

Pasak klebono monsinjoro Kazimiero Vasiliausko, Lietuvai reikia daktarų ir inžinierių, reikia agronomų ir zootechnikų, bet labiausiai mūsų sergančiai visuomenei reikia taurių, dorų, gerai pasiruošusių ganytojo darbui dvasios vadovų.

Ne vienas atgimusios Arkikatedros Bazilikos gerąja dvasia ir visų gerų sumanymų iniciatoriumi pagrįstai laiko Kazimierą Vasiliauską. Gal ir sunku skirtis su suburtais ir ne vienoje pasaulio bažnyčioje skambėjusiais Arkikatedros chorais, gal sunku viską pradėti iš pradžių, bet juk Trinitorių bažnyčia, nuostabiausias XVII a. pab.-XVIII a. pr. kulto pastatas ne tik visoje Lietuvoje, bet ir Šiaurės Europoje. Be šios bažnyčios, architektūros ansamblį sudaro Trinitorių vienuolynas, Sapiegų rūmai ir nuostabus, kadaise buvęs sodas. Suprantama, Suvorovo karo mokykla čia paliko skaudžių pėdsakų, ne viskas gal ir atitaisoma. Tačiau Vilniaus arkivyskupija, atgavusi pastatus, netrukus užsakė restauracijos projektus. Šiandien buvęs Trinitorių vienuolynas jau baigiamas remontuoti. Jame ir įsikurs Vilniaus kunigų seminarija.

Beje, šiais metais Kauno kunigų seminariją baigė trisdešimt jaunų kunigų, tačiau bažnyčios tarnų labai trūksta, ypač Žemaitijos parapijose, nors ten jau kelinti metai taip pat atkurta Telšių kunigų seminarija.

ELR

Žodis Lietuvos vaikams

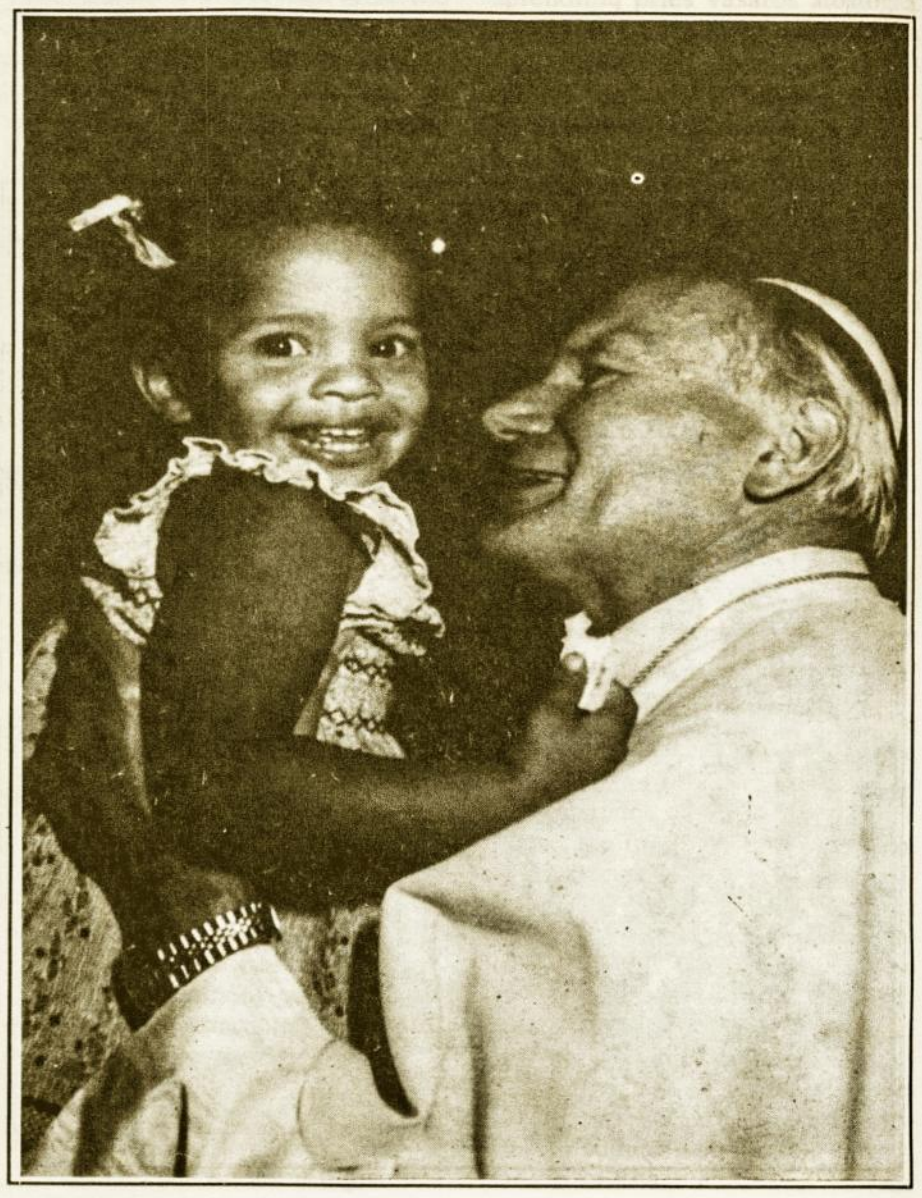

89 moksleiviai iš Kretingos IV gimnazijos parašė Šventajam Tėvui laiškų, kurie pirmiausia pakliuvo į Vatikano radijo lietuviškųjų laidų redakciją, o iš čia jie pasiųsti Šventajam Tėvui į Vatikaną, kad Jis pasidžiaugtų, kad Jis žinotų, kaip Jo laukia Lietuvos vaikai ir kaip, svarbiausia, Jį myli, už Jį meldžiasi ir kaip daug ką norėtų Jam pasakyti. Dabar studijoje ant stalo yra viena nuotrauka: Popiežius ant rankų iškėlęs nedidukę juodaodę mergytę. Šitoji negriukė tirpsta iš neapsakomo džiaugsmo, kad jai kliuvo tokia netikėta proga - pabūti ant Jo Šventenybės rankų. Tikrai netikėta laimė! Gal ir jums kuriam ar kuriai taip klius Lietuvoje. O šv. Tėvas čia nuotraukoje taip maloniai žvelgia į šį kūdikį: ant tėviškų visos Katalikų Bažnyčios rankų turi mūsų tikėjimo, mūsų visos žmonijos ir visų mūsų likimą, kuris priklauso jaunajai - jūsų visų - kartai. Taip, mieli vaikai! Popiežius tikrai Jus visus myli. Jis per 73 savo gyvenimo metus be galo ir be krašto rodo pagarbą, meilę žmogui, ypač Jums, vaikams. Ją skiepija visiems kunigams, juodos ir baltos veido spalvos žmonėms, visų tikybų ir įsitikinimų žmonėms. Kiekvienąsyk ją rodė ir teberodo dabar per kiekvieną susitikimą, pasimatymą, savo raštais, pamokslais, kalbomis ir visu gyvenimu. Ją skleidžia visuose kraštuose, visuose žemynuose, kur tik jis per savo apaštalines keliones atsiduria.

Juk iš Evangelijos, vaikai, Jūs gerai pamenate, kaip pats Kristus kvietėsi prie savęs vaikus: "Leiskite mažutėliams ateiti pas mane!" - sakė jis. O juk tie mažutėliai esate Jūs visi. Ir kaip mes visi turime džiaugtis, kad Jėzaus Kristaus Vietininkas, šv. Petro Įpėdinis, Pats atkeliauja pas mus, į Lietuvą. Negana to, Popiežius net mokosi lietuviškai. Ar pamenat, vaikai, kaip Švč. Mergelė Marija Fatimoje 1917 m. prieš pat Rusijoje įvyksiančią didžiulę nelaimę - vadinamąją spalio reveliuciją - gegužės 13-ąją pasirodė (iš viso šešiskart) trims vaikams - Jacintai, Pranukui ir Liucijai. Ko Dievo Motina tada vaikų prašė? Ar žinot? Maldos, susivaldymo, pasninko, gerų, nors ir mažų darbų, atgailos už kitus, už visą tautą, už visą žmoniją. Kad už didžiulius nusikaltimus ir Švenčiausios Širdies įžeidinėjimus nebūtų skaudžiai nubaustas pasaulis, o kartu ir mes visi. Dievo Motina panašių dalykų prašė Bernadetos Subiru Liurde, Medjugorėje šešių jaunuolių, Japonijoje, Filipinuose, daug kur kitur. Ir dabar to paties prašo visų mūsų. Jūs, vaikai, šį prašymą turite geriausiai išgirsti. Tik pagalvokite, kodėl Popiežius, kur tik nuvažiuoja, - Lenkijoje, Ispanijoje, Meksikoje, - visose šalyse lanko Dievo Motinos šventoves, ten meldžiasi. Pivašiūnų Dievo Motinai ne taip seniai atsiuntė puošnų vainiką, o dabar Lietuvoje ketina net dvi Marijos šventoves aplankyti: Aušros Vartus ir Šiluvą, - dvi brangiausias tikro lietuvio širdžiai vietas. Kodėl Popiežius pats taip dažnai ima Rožinį į rankas ir per radiją kalba jį su viso pasaulio tikinčiaisiais? Jį aplankantiems svečiams neretai dovanoja po Rožinį? Taip dažnai per "Viešpaties Angelo" maldą Dievo Motiną prisimena, apie pamaldumą į ją visai neseniai šnekėjo kunigams. Jis pats ima į rankas Rožinį ir pats savo pavyzdžiu rodo, kur mūsų, krikščionių, stipriausias ir galingiausias ginklas, iš kur reikia semtis mums išsigelbėjimo ir iš kur laukti mums didžiausios paramos. Sakoma, kad Mergelė Marija per šį XX mūsų amžių yra apsireiškusi net 300 vietų. Ne sykį ir ne du ji pirmiausi kreipėsi į vaikus. Ar pagalvojote, mieli vaikai, kodėl taip elgėsi Marija? Už tai, kad jūs, vaikai, dar nesusitepę nuodėmėmis. Jūs dar tikri Dievo vaikai. Marijos vaikai. Ir į jus visus šiandien kalba Marija. Ji prabils į Jus ir Popiežiaus lūpomis. Ji kalba į Jus kiekvieno kunigo ir vyskupo lūpomis. Ji ne kartą sako Jums kiekvienam jūsų Tėvelių ir vyresniųjų lūpomis: pasimelsk, padaryk tą darbelį, nesimušk, nubėk aplankyti sergančio kaimyno, nevalgyk šio saldainio, bet atiduok draugui ar pasidalink su savo sesute, broliuku. Jei Jūs, Lietuvos vaikai, prieš Popiežiaus viešnagę visi lig vieno atliktumėte išpažintį, kasdien bent po vieną "Tėve mūsų" ir "Sveika Marija" sukalbėtumėte už šv. Tėvą, kad Jis sėkmingai atvažiuotų į Lietuvą, kad ši Jo kelionė atneštų mūsų daug vargusiai ir tebevargstančiai tėvynei dvasinės ir kitokios pagalbos! Kasdienė, atidi, Jūsų visų nuoširdi malda! Kokia būtų didžiulė geriausia dovana, pagarba ir parama šventajam Tėvui! Kokia būtų neįkainojama nauda mūsų ateičiai ir visiems mums patiems!

Mieli vaikai! Būkite apaštalais savo kieme, name, mokykloje, kelionėje. Kantrumu, geru žodžiu ir mandagumu, o ne kumštimi, rūkstančiu papirosu ar stikleliu įveikime kitus. Jūs galite, Jūs turite būti tokiais apaštalais, nes šito iš Jūsų tikisi, šito iš Jūsų laukia Šventasis Tėvas ir kviečia visus į mūsų tautos atgimimą. Tad atsiveskit Bažnyčion ir savo netikinčius draugus, sesutes, tėvelius, brolius. Papasakokit jiems apie Dievą, Bažnyčią, Mariją. Papasakokite apie tuos didelius turtus, kurių mums teikia Sakramentai ir Šventasis Evangelijos Žodis.

Mieli Lietuvos vaikai! Kaip Popiežius neseniai linkėjo Kauno kunigų seminarijos auklėtiniams, panašiai jis linki ir Jums visiems: telydi visų Jūsų kiekvieną mintį, žvilgsnį, žodį, ketinimą ir visą gyvenimą gerosios Mergelės maloningasis žvilgsnis. Tebūna Jums dosnus malonėmis dangus.

kun. Kazimieras J. Ambrasas

Roma

Vatikano radijas organizavo sociologinę apklausą

Vatikano radijo lietuviškųjų laidų redakcija prieš kelis ar keliolika metų laiškus ir kitą informaciją apie Lietuvą gaudavo įvairiausiais keliais, o dažniausiai - per rankas, slapčiomis. Šiek tiek pagerėjus ryšiams su Lietuva, jau lengviau sulaukti telefono pokalbio, pasiųsti žinią faksu ar gauti laišką. Tačiau pastaruoju metu politiniams, socialiniams ir net Bažnyčios gyvenimo įvykiams taip sparčiai visomis kryptimis riedant į priekį (sakysim, nuncijaus paskyrimas, Kauno ir Vilniaus metropolijų sudarymas, ad limina vizitas, Generalinio vyskupų konferencijos sekretoriato įkūrimas, o čia dar ir Popiežiaus kelionė į Lietuvą), radijui nepasiseka gauti tikslios ir konkrečios informacijos: kas ir kiek Vatikano radijo lietuviškųjų laidų klausosi, kokie tie klausytojai, kokie jų pageidavimai ir daugelis kitų klausimų Romoje rengiantiems lietuviškąsias radijo programas žurnalistams yra neaiškūs. Štai kodėl prieš kelis mėnesius Vatikano radijo lietuviškųjų laidų redakcija paprašė Lietuvoje gyvenančių sociologų paramos, kad jų padedama galėtų susirinkti norimą informaciją.

Neseniai gauti pirmieji preliminariniai tokios pirmąkart Vatikano radijo lietuviškųjų laidų redakcijos istorijoje organizuotos apklausos duomenys. Jie parodė, kad didžiuma lietuviškųjų laidų klausytojų buvo nepatenkinti programų laiku. Tiktai pasikeitus Lietuvos televizijos "Panoramos" laikui, šis klausimas savaime išsisprendė. Dabar nei "Panoramos", nei Vatikano radijo lietuviškųjų laidų laikas nesutampa, nes Vatikano radijo lietuviškosios programos prasideda Lietuvos laiku 20 val. 30 min. Kiti galutiniai sociologinės anketinės apklausos duomenys tuo tarpu dar nėra žinomi. Juos paskelbsime kiek vėliau. Tik dabar norėtume nuoširdžiai padėkoti šios sociologinės apklausos organizatoriams, ypač sociologei Živilei Stanaitytei, Algiui ir Stasei Stanaičiams, kitiems jų padėjėjams, kurie šią apklausą organizuoja. Nuoširdžiai dėkojame visiems, kas padėjo kuo sklandžiau šį darbą atlikti, kurie atsakė į šios apklausos klausimus ir pasiuntė nurodytu adresu atsakymus. Dėkingi ir tiems, kas galbūt dar tik atsakys į sociologinės apklausos atsiųstus klausimus. Vatikano Radijo lietuviškųjų laidų redakcija tikisi, kad surinktieji duomenys lietuviškųjų laidų programas, jų kokybę, turinį padės ateityje paįvairinti, pakeisti ar pagerinti mūsų laidas, palengvins surasti artimesnį ryšį su savo klausytojais.

Dėkojame visiems apklausos dalyviams už pagalbą ir linkime kuo sklandžiau sutikti Lietuvoje Popiežių, dažniau kausytis mūsų laidų, kurios kasdien Lietuvos laiku girdimos 20 val. 30 min. ir rytais 6. 40 val. 41 ir 49 metrų bangomis 6185 ir 7365 Hkz dažniu. Antradieniais, ketvirtadieniais ir šeštadieniais jos trunka po pusvalandį, o kitomis dienomis - po 15 minučių.

Jus kuo nuoširdžiausiai visas ir visus sveikina

Vatikano radijo lietuviškųjų laidų redakcija.

Turim vieną tėvynę...

Atkelta iš 1 psl.

poste? Tokio, kaip Antanas Smetona? Ar tokio, koks buvo D. Kenedis? Už Antano Smetonos tipo žmogų pasisakė nemažai lietuvių. Bet Antanas Smetona be šūvio atidavė vokiečiams Klaipėdos kraštą, o paskui Sovietų Sąjungai visą Lietuvą? Net protesto nepareikšta...

- Į šitą klausimą reiktų atsakinėti labai ilgai arba nesakyti nieko. Užsirašykite pažodžiui: "Lietuva reikia tokio Prezidento, koks buvo Antanas Smetona". Deja, deja...

O dėl atidavimo "be šūvio"... Žmonėms daug metų skiepytas ir toliau skiepijamas (labai gaila) toks vertinimas. Mums šiandien lengva mosuot kumščiais, rėkaut atvirom burnom, neįsivaizduojant to laikmečio konteksto, tų dienų psichologinių, moralinių ir politinių galimybių. Jau virė Antrojo pasaulinio karo katilas, Lietuvoj raudonosios kariuomenės buvo tiek pat kiek mūsiškės, prie sienos sutelktos sovietų divizijos - nė menkiausio šanso laimėti. Gaila, kad kai kurie istorikai, tokie kaip L. Truska, dar ir dabar bando faktus falsifikuoti, klastoti. Noriu paklausti: kam to reikia šiandien? Kas duoda tokius užsakymus? Girdi, Antanas Smetona buvo už besąlygišką kapituliaciją. Juk tai netiesa. Istorikai turi žinoti, kas už ką balsavo paskutiniame vyriausybės posėdyje. Antanas Smetona buvo už pasipriešinimą okupantui. Bet vyriausybė buvo nevienalytė. Joje buvo ir liaudininkų, ir krikščionių demokratų. Jie buvo prieš Antano Smetonos liniją. A. Smetona kalbėjo maždaug taip: "Per taikos derybas, prie žaliojo stalo, Norvegija užims garbingesnę vietą negu Danija, nes ji (Norvegija - *A.S.*) užpuolikui ginklu pasipriešino."

- Visa tai jau istorija, kurios ne visus puslapius žinome. O šiandieninė istorija, kurią rašo, sakysim, Seimas? Ko Jūs, kaip partijos lyderis, pasigendate dešiniojoje koalicijoje? Ar jinai pakankamai konstruktyvi?

- Pasakysiu viena: dešiniųjų partijų koalicijos kol kas nėra. Taigi ir Seime veikia tik dešiniųjų Seimo narių, Seimo frakcijų, o ne partijų, koalicija. Tai apgailėtinas faktas, tačiau tai tiesa. Aš nemanau, kad Tėvynės Santara Seime visada konstruktyvi. Tai jaučia ir Seimo nariai, tiek dešinieji, tiek kairieji. Opozicijos uždavinys - neleisti LDDP priiminėti įstatymus, kurie būtų itin žalingi Lietuvai, įstatymus, kurių būtų neįmanoma pakeisti, net pasikeitus Seime jėgų santykiui. Opozicija tai ir bando daryti, nors dažniausiai nesėkmingai. Per daug nepalankus jėgų santykis.

Aš asmeniškai manau: LDDP valdymas Lietuvai yra žalingas. Kuo ilgiau ji valdys mūsų kraštą, tuo kraštui blogiau. Tai tautininkų nuomonė ir įsitikinimas.

- Girdime nuomonių, kad nauji rinkimai ne už kalnų. Jų dvelksmas jaučiamas ir Seime. Tai vienas, tai kitas Seimo narys tai pasako ir viešai. Kokios jėgos dabar turėtų ateiti į valdžią?

- Aš irgi manau, kad priešlaikiniai rinkimai neišvengiami. Tai bus nauja kova, erzelynė, netikrumas. Valdančioji partija šiandien kalba apie politinį stabilumą. Iš tiesų, jo reikia kaip oro. Bet politinis stabilumas į Lietuvą ateis tik kartu su naujais rinkimais. Na, kokia kalba gali būti apie stabilumą, kol Lietuvą valdo LDDP?..

Kas ateis į valdžią? Manau, kad tai bus dešinieji, ir didesnė sėkmė lydės tuos, kurių neslegia nesenos valdymo klaidos, jų našta ar tos naštos šešėlis. Tos jėgos dar neturėjo galimybės parodyti, kad jos gali valdyti valstybę...

- Vėl eksperimentas krašto mastu?

- Galima sakyti ir taip, tačiau tai nebus eksperimentas dykumoje. Toji politinė jėga jau patyrė bolševikinius krašto valdymo metodus, Sąjūdžio klaidas, LDDP klystkelius. Tos jėgos kantriai mokėsi ir mokosi. Subręs nauja politikų karta. Tie politikai šiandien nėra žvaigždės, jie stebi gyvenimą, mokosi iš jo. Tikiuosi, kad būsimieji rinkimai jau turės mus įstatyti į normalią vakarietišką daugpartinę sistemą. Rinkimuose konkuruos partijos, jų blokai, vyriausybė bus formuojama vakarietiškai, kaip šiandien Latvijoj.

- Bet trečioji jėga, mano nuomone, tai vidurys? Centras?

- Vidurys - ne ideologija. Vidurys - tik stovėjimo vieta...

- O jūsų partija?

- Mes nuosaikūs dešinieji.

- Bet į Centrą suplaukė šitiek politinių protų!

- Ir kas? Aš politinę jėgą vertinu pagal tai, ar jie turi struktūras vietose, ar turi į ką atsiremti paėmę valdžią. Jei to neturi, tai lieka vieniši partijų kovoje, o vieniši pralaimi, nors ir kiek būtų gaila tų "politinių protų". Ar Centras bus toks rinkimuose, parodys laikas...

- O Tautininkų sąjunga? Kokį politinį kapitalą jinai kraunasi?

- Kaip kas vertina. Partija gyva tiek, kiek jinai naudinga žmonėms. Savo veiklą mes kreipiam konkretiems veiksmams. Remiam, pavyzdžiui, kooperacijos idėją. Žinom, kaip spręsti šiuos klausimus. Tautininkų sąjunga aktyviai prisidės prie kooperacijos, ypač kaimo, Lietuvoje propagavimo ir organizavimo.

Neramina mus Lietuvos santykiai su išeivija. Mūsų nepatenkina Pilietybės įstatymas, kurį priėmė Respublikos Aukščiausioji Taryba. Paskelbėm tuo klausimu pareiškimą, parengėm Pilietybės įstatymo pataisas, pateikėm jas Seimui. Mūsų nuomone, pilietybė turėtų būti atstatoma lietuvių kilmės asmenims besąlygiškai, nereikalaujant atsisakyti kitų šalių pilietybės ar persikelti nuolatiniam gyvenimui į Lietuvą, nes visi lietuviai, kur jie

Lietuvių tautininkų sąjungos pirmininkas Rimantas Smetona.
Vytauto Puteikio nuotr.

bebūtų nublokšti likimo, turi tiktai vieną tautinę tėvynę - Lietuvą, todėl visi lietuviai turi turėti galimybę spręsti visus Lietuvos reikalus. O tai reiškia - būti Lietuvos piliečiais. Mes to sieksime, nors už mums artimą projektą Seime dešinėje pusėje balsavo tiktai tautininkas Leonas Milčius.

- Sakysim, vyksta rinkimai, juos laimi tautininkai. Kokie būtų jūsų pirmieji žingsniai?

- Jei turėtume Seimui svarią įtaką, tai visų pirma siektume krašte tvarkos ir teisingumo. Būtina ryžtingai ir nedelsiant užkirsti kelią nusikalstamumui, netvarkai, chaosui. Mes eisime į rinkimus, turėdami visos Lietuvos konkretų "biznio planą". Kraštui reikia didžiulių investicijų, keli milijonai mūsų neišgelbės. Skyle skylės neužlyginsi...

Reikia paruošti viso krašto ūkio pertvarkymo ir plėtros planą, kuris aprėptų didelį kapitalą. Mūsų nuomone, visų pirma, lietuviškąjį kapitalą, o, jei neužteks, kviestis į pagalbą užsienio...

- O mūsų biznieriai investuoja kapitalą užsienin...

- Tartum nebūtų kur investuoti Lietuvoje. Tai - netikėjimas Lietuva, štai kas. O kas tą netikėjimą sukelia? Kas jį toleruoja ir propaguoja? Valdžios vadžios buvo numestos partijai, kuri nesitikėjo jų gauti, ir dabar nežino, ką daryti, kokį arklį kinkyti ir kur važiuoti. Tai mūsų krašto nelaimė...

- Ar palaikote santykius su tautininkais užsienyje, kaip jie vertina jūsų darbą ir siekius?

- Mūsų ryšiai su Amerikos lietuvių tautininkų sąjunga yra glaudūs, jie mums pataria, mus remia, mes už tą paramą esam labai dėkingi. Antra vertus, lėšų stoka mums neleidžia išvystyti platesnės veiklos, pančioja kojas. Nors nemažai galima nuveikti ir entuziazmu. Mūsų idėjos lietuviams neturi būti svetimos. Mes už gražią, šviesią, teisingą, tautišką Lietuvą!

Kalbėjosi Adolfas Strakšys

Praneša Lietuvos ambasada Didžiojoje Britanijoje

St. Andrews universitetas padės mūsų kraštui

Liepos 20 d. į Lietuvos ambasadą Londone buvo atvykęs St. Andrews universiteto (Škotija) Profesinio konsultavimo centro direktorius p. Jack Daniels. Susitikimo metu buvo aptarti St. Andrews universiteto ir Lietuvos aukštųjų mokyklų bendradarbiavimo klausimai. Šis universitetas yra pasiryžęs siųsti savo absolventus dėstyti anglų kalbos į Lietuvos mokyklas, taip pat skirti stipendijas anglų kalbos mokytojams iš Lietuvos. 1995-1996 mokslo metais St. Andrew universitetas yra numatęs skirti aplinkos apsaugos specialistui prestižinę stipendiją ir sudaryti galimybę apginti mokslo laipsnį.

Dr. A. Nesavas Škotijoje

Liepos 22-23 d. LR laikinasis reikalų patikėtinis dr. A. Nesavas buvo išvykęs į Škotiją, kur susitiko su Haddington miesto municipaliteto ir East Lothian verslininkų atstovais. Liepos 23 d. East Lothian municipaliteto taryboje įvyko forumas, kuriame buvo svarstyti Lietuvos ir Škotijos ekonominio ir prekybinio bendradarbiavimo klausimai. Dr. A. Nesavas supažindino susitikimo dalyvius su dabartine Lietuvos ekonomine ir politine situacija, nušvietė užsienio investicijų galimybes Lietuvoje. Škotų verslininkai yra numatę rugsėjo mėn. pasiųsti prekybinę misiją į Vilnių. East Lothian regiono municipalitetas siūlė apsvarstyti tiesioginių ryšių ir susigiminiavimo su vienu iš Lietuvos miestų galimybę.

Knygos Lietuvos mokykloms

Miss Suzanne Neilson iš Oxford university Press pranešė Lietuvos ambasadai Londone, jog leidykla yra pasirengusi padovanoti Lietuvos mokykloms didelę siuntą įvairių mokymo priemonių, tarp jų:

Practical English Grammar (2800 egz.),

Basic English Grammar exercises (11096 egz.),

Oxford progressive English Reader (1156 egz.).

Šias knygas numatyta laikinai patalpinti Lietuvių namuose Londone, iš kur jos bus siunčiamos į Lietuvos mokyklas. Mokyklos, norinčios gauti šių knygų, gali kreiptis į Lietuvos ambasadą Londone.

Naujas darbuotojas

Liepos 19 d. į Lietuvos ambasadą Londone atvyko dirbti pirmasis sekretorius Algimantas Misevičius, prieš tai, kaip B. Franklin stipendiatas, metus stažavęsis Cincinnati universitete JAV.

Stasys Lozoraitis: jaučiuosi palyginti gerai, nors viskas galėjo baigtis tragiškai

Rugpjūčio antrosios rytą, apie pusę penkių, ambasadorių Stasį Lozoraitį pažadino Jungtinių Amerikos Valstijų slaptoji tarnyba, kuri saugo prezidentą, ambasadas ir aukšto rango užsienio šalių svečius. Agentai paprašė leisti įeiti į Lietuvos ambasados teritoriją, į sodą anapus pastato, kur, pasak policijos, slapstosi persekiojamas asmuo. Kaip žinoma, Lietuvos ambasada Vašingtone yra nelabai saugiame rajone ir panašių atvejų yra buvę ne kartą, todėl Stasys Lozoraitis sutiko su slaptosios tarnybos prašymu. Kol policijos pareigūnai su dviem rotveilerių veislės šunimis ieškojo nusikaltėlio, ambasadoriaus žmona Daniela pasakė mačiusi kažkokį žmogų stovintį antrame aukšte ant palangės, nors visiškai neaišku, kaip jis ten užsikorė. Stasys Lozoraitis išėjo laukan pasakyti tai policininkams. Tuo metu iš krūmų šoko šuo, kurio niekas nelaikė už pavadžio. Ir prasidėjo baisios grumtynės.

- Viskas vyko kaip sapne, - pasakė Stasys Lozoraitis "Amerikos balso" radijui. - Gal minutę ar daugiau, o gal penkiolika sekundžių. Aš buvau nustebintas šuns jėga ir įnirtimu, nes ir pribėgęs policininkas turėjo gerokai pasigrumti su tuo šunim.

Šuo sukandžiojo ambasadoriui kojį. George Washingtono ligoninės pirmosios pagalbos skyriuje apie 45 minutes gydytojai sužalotą kojį siuvo (prireikė net dvidešimt dviejų siūlių), sutvarstė. Dabar ambasadorius gydosi namuose.

Čia reikėtų pridurti, jog nusikaltėliams gaudyti šunys yra specialiai mokomi ne tik pulti, bet ir paklusti. Kol kas neaišku, kodėl šuo puolė ambasadorių, ar jam buvo duotas įsakymas nebepulti ir kodėl šis nepakluso. "Amerikos balso" korespondentui pavyko sužinoti tik tiek, kad šuo buvęs ne slaptosios tarnybos, o Vašingtono miesto policijos, kuri incidento nekomentavo. Persekiojamas asmuo buvo sulaikytas.

Ambasadorius Stasys Lozoraitis dar negali daug vaikščioti ir tik su ramentais. Kiek žinoma, šuo nebuvo pasiutęs, bet atsargumo priemonių tenka paisyti. Nukentėjusiam suleista vaistų nuo kraujo užkrėtimo, patariama bent savaitę pagulėti lovoje.

Dėl nelaimės Stasiui Lozoraičiui užuojautos žodžius pareiškė JAV atsakingi darbuotojai. Pats ambasadorius sakosi nejaučiąs jokio pykčio, nemanąs kelti niekam jokio ieškinio ir nepraranda geros nuotaikos. Tikėdamas, kad kuo greičiau pasveiks ir grįš į darbą, Stasys Lozoraitis pasakė:

- Jaučiuosi palyginti gerai, nors viskas galėjo baigtis tragiškai. Visko pasitaiko... Diplomato darbas nėra paprastas..

Tikėkimės, kad ambasadorius iš tiesų netrukus pasveiks, ko jam nuoširdžiai linkime.

ELR

Tarptautinių Šeimos metų forumas įvyks Maltoje

Lietuvos nuolatinės misijos prie Jungtinių Tautų patarėja G. Damušytė liepos 26 d. painformavo URM apie 1994 Tarptautinių šeimos metų Pasaulinį NGO forumą, kuris įvyks š. m. lapkričio 28-gruodžio 2 dienomis Valetoje, Maltoje. JT koordinatorius Šeimos metams Vienoje kviečia Lietuvos vyriausybės ir visuomeninių organizacijų atstovus į šį forumą, kurio tikslas yra sudaryti galimybę visuomeninėms organizacijoms apsikeisti žiniomis apie paramos šeimai sistemas, šeimos programas, politiką ir pan

Istorijos iškraipymas gali sukelti įtampą

Lietuvos nuolatinė misija prie JT liepos 29 d. URM tarptautinių organizacijų skyriui perdavė nepriklausomybės dienos proga išplatintą Baltarusijos misijos spaudos pranešimą, kuriame teigiama, kad Lietuvos Didžioji Kunigaikštystė buvusi baltarusių valstybė. Pranešimas buvo išplatintas JT spaudos skyriuje, ne kaip oficialus JT dokumentas.

Lietuvos Seimo opozicijos lyderis V. Landsbergis, komentuodamas tą pranešimą, pareiškė: "Jau anksčiau pastebėtos kai kurių baltarusių mokslininkų bei politikų puoselėjamos nemokslinės ir kaimynus provokuojančios koncepcijos dabar taip iškeliamos į tarptautinės politikos lygmenį. Lietuvos vyriausybė turėtų pareikalauti paaiškinti, kas yra išpuolio iniciatorius ir kokio politinio tikslo siekiama. Gerų santykių šalininkams ir Baltarusijos draugams Lietuvoje lieka vien apgailestauti dėl kaimyninės šalies politikų pastangų kelti įtampą šioje dar ramioje Europos dalyje Rusijos kariuomenės išvedimo išvakarėse. Tokia politika nenaudinga nei Baltarusijai, nei Lietuvai."

Įamžintas okupacijos aukų atminimas

Prie kelio Kvėdarna-Švėkšna, kelių į Buišius ir Šakėnus sankryžoje pastatytas paminklinis akmuo. Jame iškalti žodžiai "A†A. 1940-1990 m. sušaudytiems, mirusiems, išdraskytoms sodyboms Šakėnų, Buišių, Stirbiškės, Bumbuliškės kaimuos prisiminti. 1993 m. statė R. J. Audiniai". Šalia akmens puikuojasi aukštas koplytstulpis, ant kurio vienoje pusėje užrašyta: "Viešpatie, pasigailėk nužudytųjų, neleisk tragedijai pasikartoti mūsų kaimuose". Antroje koplytstulpio pusėje užrašas: "Šv. Marija, neapleisk Lietuvos, išnaikink kerštą ir pavydą. Romas, Janina Audiniai". Tai puiki Kuršėnuose gyvenančių liaudies meistrų, kilusių iš šių apylinkių, dovana savo kaimų žuvusiems nuo žiauraus okupanto pagerbti. Koplytstulpį darė tautodailininkas iš Kuršėnų Feliksas Mikutavičius.

Liepos 24 d. prie koplytstulpio Pajūralio ir Pajūrio klebonai laikė šv. mišias. Po jų koplytstulpį, kuriame pavaizduotas Jėzus, nešąs kryžių, pašventino Pajūrio klebonas Jonas Baginskas, o paminklinį akmenį - Pajūrio klebonas Adolfas Pudžemys. Iškilmėse kalbėjęs Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos tarybos narys, Šilalės skyriaus pirmininkas Kęstutis Balčiūnas priminė, kad iš tų apylinkių daug jaunų žmonių padėjo galvas ant Tėvynės aukuro kovoje su okupantais, daug žmonių praėjo čekistų "mėsmalę" bei Sibiro tremtį. Jis paragino visus gausiai susirinkusius į pašventinimo iškilmes žmones dirbti Lietuvai, būti krašto patriotais. Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos Šilutės skyriaus pirmininkas Vytautas Vaičekauskas prisiminė žmonių kančias, patirtas trėmime, o taip pat kalbėjo apie dabartinę Lietuvos padėtį. Šilalės rajono tarybos pirmininkas Alfonsas Bartkus savo kalbą paskyrė dabartinei rajono padėčiai. Kęstutis Balčiūnas paskaitė savo eilėraščių tremties temomis. Kilusi iš tų vietų, dabar dirbanti mokytoja Švėkšnos vidurinėje mokykloje Vanagaitė kalbėdama prisiminė savo vaikystę, praleistą Šakėnų pradžios mokykloje, papasakojo apie buvusius kaimynus, dabar išblaškytus po visą Lietuvą. Paprasti kaimo žmonės prie paminklo deklamavo eilėraščius, padainavo Kvėdarnos tremtinių choras. Programą vedė tremtinių choro vadovė Regina Šimkūnienė. Susirinkusius linksmino Kuršėnų kapela, vadovaujama R. Jorudienės. Žmonių buvo daugiau nei 200. Iškilmių metu plazdėjo Lietuvos valstybinė ir Šilalės rajono tremtinių vėliavos.

Kęstutis Balčiūnas

Stipriai mezgamas Lietuvos ir Valijos bendradarbiavimas

Barry miesto meras su ponia priima svečius iš Lietuvos

Į Dotnuvą vykome per Kėdainius. Ten yra didelis aerodromas. Stebėjomės pamatę daugybę visokio dydžio rusų karinių lėktuvų.

Dotnuvos žemės ūkio akademijoj jau laukė jos direktorius R. Dapkus ir LMT vicepirmininkas L. Kadžiulis. Bėgte aplėkėme ir apžiūrėjome eksperimentus, laboratorijas, laukus, gyvulius, pieninę.

Direktorius informavo apie akademijos projektą, pagal kurį 15 jos tarnautojų bus apmokyti Anglijos ir Valijos žemės ūkio patarėjų. Tikslas: sudaryti žemės ūkio patarėjų branduolį Lietuvoje ir tuo pagelbėti naujiems privatiems (mažiems) ūkiams. Direktorius buvo gerai pasiruošęs ir išdėstė kitus pageidavimus dėl bendradarbiavimo. (Valijos Universitete prof. d. Hayes jau dirba su dviem mokslininkėm iš Dotnuvos ŽŪA.)

Šeštadienio rytą dar spėjome aplankyti M. Mažvydo nacionalinę biblioteką. Ten žadame surengti akademinių knygų ir vadovėlių parodą, tais reikalais tarėmės su bibliotekos direktorium V. Bulavu ir jo pavaduotoja O. Taluntyte.

Po pietų prof. R. Sližys, prof. L. Kadžiulis, G. Matulienė ir dr. L. Andrikienė išlydėjo Valijos Universitetų Federacijos delegaciją į Vilniaus aerouostą.

Sugrįžus namo, teko toliau rūpintis bendradarbiavimu. Laukėme lietuvių misijos į Valiją. Tas įgyvendinta balandžio 21 d. Atvyko prof. V. Landsbergis ir dr. L. Andrikienė. Dr. A. Nesavas, Lietuvos ambasados patarėjas Londone, ir E. Šova pasitiko mielus svečius Heathrow aerouoste, o iš ten pasiekė Cardiff'ą, Valiją. Mid Glamorgan'o rotušėje laukė Apskrities Tarybos pirmininkas E. J. Davies, kiti kilmingieji ir Cardiff'o Baltic Society pirmininkas bei tos draugijos nariai. Prof. V. Landsbergis labai santūriai ir aiškiai apibūdino situaciją Lietuvoje, kairiųjų įsigalėjimo priežastis, opozicijos formavimą ir jos ateitį, dabartinės vyriausybės prasižengimus su konstitucija ir t. t. Gerbiamasis V. Landsbergis yra gerai pažįstamas tarptautinėje arenoje kaip ryžtingas kovotojas dėl žmogaus teisių, todėl keliant klausimus ir vyravo tarptautinės temos.

Cardiff'o lordo mero D. Allinson'o kvietimu svečiai apsistojo jo oficialioje rezidencijoje, Cardiff'o Mansion House.

Sekančią dieną aplankyta Stanwell'io mokykla ir dalyvauta pokalbyje su abiturientais. Šios mokyklos mokiniai broliaujasi su Jurbarko mokykla.

Merai D. Leddington'as (Vale of Glamorgan) ir P. Perkins'as (South Glamorgan) Barry miesto rotušėje sveikino svečius. Čia buvo įteikti Jurbarko ir apylinkės sveikinimų raštai.

Didysis prof. V. Landsbergio pagerbimas vyko Cardiff'o pilies iškilmių menėje. Lordo mero kviestinių svečių tarpe matėsi Europos Bendrijos Komisionierius J. Henso'as, Llangollen'o tarptautinių fesivalių direktorius R. Bohana, arkivyskupas M. Ward'as, merai, universitetų vadovai, įvairių organizacijų atstovai, kultūros veikėjai ir kiti nusipelnę lietuvių bičiuliai.

Mažiau net negu prieš 5 metus retas britas žinojo, kuriame kontinente yra Lietuva. Dabar džiugu, kai lietuvis taip šauniai sutinkamas, jo pavardė taisyklingai ištariama, o jis pats atpažįstamas iš televizijos ekranų ir spaudos puslapių. Profesoriaus V. Landsbergio žodyje buvo jaučiami šilčiausi linkėjimai valams ir jų gražiajam kraštui, siekimai plėsti bendradarbiavimą tarp abiejų kraštų.

Valijos Universiteto žurnalistikos departamente surengtoje spaudos konferencijoje prof. V. Landsbergis perdavė savo pareiškimą dėl Rusijoje vykstančio referendumo. Jo nuomone, kova tarp Jelcino ir dar nepanaikinto sovietų deputatų suvažiavimo referendumu nesibaigs. Pasekmės bus svarbioms visam pasauliui, o tuo labiau Lietuvai. Jei Jelcino priešai laimėtų, jie siektų įgyvendinti savo viešai skelbiamus imperialistinius tikslus (Baltarusija jau pasidavė ir yra įjungta į naują postsovietinę karinę, politinę ir ekonominę sąjungą). Tuomet Baltijos kraštai atsidurtų kritiškoje situacijoje. Todėl baltų politikai išreiškė vis didėjantį reikalą turėti Jungtinių Tautų taikos korpusus Baltijos kraštuose.

Svečiai taip pat susitiko su pasitobulinti atvykusiais rusų žurnalistais.

Iki pat viešnagės galo profesorių lankė įvairūs pareigūnai, tarp jų buvo ir parlamentaras P. Flynn'as.

Valijos lietuviai, anglai ir valai (jų pačių prašymu) dėkoja prof. V. Landsbergiui ir dr. L. Andrikienei už atsilankymą ir paskatinimą bendrauti abiejų kraštų gerovei. Tikisi pasimatyti Lietuvoje.

Pasinaudodamas šia proga, norėčiau padėkoti visiems, prisidėjusiems prie delegacijos misijos į Lietuvą ir lietuvių misijos Valijoje sėkmės. Į tuos vizitus įdėta daugiau darbo negu šios eilutės parodo. Jų pradininkai ir dalyviai, tikiu, dirbs toliau ir sieks, kad gerų vaisių sulauktų universitetai, studentai, ekonomika ir kultūra.

Eimutis Šova

Pabaiga. Pradžia Nr. 28.

Vokietija

Stuttgart

Birželio 4 d. Švabijos lietuviai surengė šeimynų savaitgalį - išvyką. Dviem autobusiukais ir trimis lengvais automobiliais suvažiavo į St. Michael namus Eberthardzelle, Allgau krašte. Pirmas vakaras buvo skirtas susipažinimui ir pabendravimui.

Birželio 5 d. iškylaujant susipažinta su Bad Schussenriedu ir jo meno turtais. Aplankyta paukščių karalystė prie Bad Buchau esančiame ežere - draustinyje. Įspūdinga kelionė buvo Bodeno ežero pakrantėmis. Kiek ilgėliau stabtelta Überlingene bei Uhlingene.

Birželio 6 d., sekmadienį, paminėta lietuvių masinių trėmimų pradžia 1941 m.: skaityti prisiminimai apie vežimus į Sibirą, deklamuoti tremties eilėraščiai, susipažinta su Lietuvos Atgimimo Sąjūdžio gimimu prieš 5 metus. Kun. K. Senkus aukojo šv. mišias už tremtinius ir laisvės kovotojus.

Birželio trėmimų paminėjimas

Vasario 16 gimnazijos mokiniai, mokytojai ir Hüttenfelde gyvenantys lietuviai paminėjo šv. mišių metu. Per pamaldas moksleiviai ateitininkai suvaidino trėmimų sceną. Vakare vėl visi susirinko vėliavų aikštelėje. Čia buvo nuleista visą dieną iki pusės stiebo plevėsavusi Lietuvos trispalvė. 13b klasės mokiniai, vadovaujami kun. Putrimo, paruošė vaidinimą, kurio pagrindinė mintis - iš tų baisių įvykių mokytis krikščioniškumo. Iš šių tautos kančių turėtume išmokti atleisti priešui kaltes, pavalgydinti išalkusį, pagirdyti ištroškusį, nuogą aprengti ir t. t.

Šv. mišiose ir vakaro minėjime dalyvavo nemaža grupė Lietuvos beisbolininkų, kurie vyko į tarptautines rungtynes Madride. Ten jiems gerai sekėsi, nes pateko į aukščiausiąją pasaulinę lygą. Taip Dariaus atvežtas sportas vėl sėkmingai leidžia šaknis Lietuvoje.

Palydėtas ambasadorius

Pirmasis nepriklausomos Lietuvos ambasadorius Vokietijoje prof. Vaidotas Antanaitis su žmona š. m. gegužės 16 d. grįžo į Lietuvą. Su jais atsisveikinti į Frankfurto aerouostą atvažiavo Vokietijos Lietuvių Bendruomenės valdyba - A. Lipšys, A. Šmitas, V. Bartusevičius su žmonomis, E. Tesnau, o taip pat VLB Tarybos įgaliotinis kultūrinių ryšių su Lietuva reikalams P. Odinis su žmona. Jie nuoširdžiai dėkojo ambasadoriui už glaudų bendradarbiavimą su Vokietijos lietuviais, už Lietuvos valstybės atstovavimą Vokietijoje, kas nebuvo lengva, nes pirmajam Lietuvos diplomatui teko rūpintis ir patalpomis, užmegzti pirmuosius ryšius su įvairiomis įstaigomis, asmenimis.

"Vokietijos LB valdybos informacijos", 1993 m. Nr. 3

Pasaulio Lietuvių Bendruomenė

"E.L." redakcija Vilniuje tik praėjusią savaitę gavo Pasaulio Lietuvių Bendruomenės informacinį biuletenį Nr. 7. Nors jo žinios nėra šviežios, bet turbūt bus įdomios skaitytojams.

PLB valdybos posėdis

Priešatostoginis PLB valdybos posėdis įvyko 1993 gegužės 8 d. Pasaulio lietuvių centre, Lemonte. PLB valdybos nariai išklausė valdybos pirmininko B. Nainio pranešimą apie jo paskiausią viešnagę Lietuvoje, kelionę pas Sibiro lietuvius tremtinius, keliones pas Gudijos, Karaliaučiaus ir Punsko lietuvius, Lietuvos Kančios istorijos darbų eigą, Dariaus ir Girėno skrydžio šešiasdešimtmečio minėjimą, Dainų ir tautinių šokių šventę 1994 metais Lietuvoje (apie ją daugiau kalbėjo neseniai Lietuvoje apsilankiusi ir su organizatoriais tuos reikalus aptarusi dr. Vitalija Vasaitienė), "Pasaulio lietuvio" platinimą tarp naujų Kraštų Bendruomenių, JAV LB Krašto valdybos organizuojamą konferenciją Birštone.

Kiti valdybos nariai pranešė apie savo atliktus ar atliekamus darbus.

"Lietuvių papročiai ir tradicijos išeivijoje"

Prieš kelerius metus PLB valdyba išleido rašytojos Danutės Bindokienės knygą, iš viso 5000 vienetų, "Lietuvių papročiai ir tradicijos išeivijoje" lietuvių ir anglų kalbomis ir greitai ją išpardavė. Paklausai tęsiantis, buvo nutarta laidą pakartoti. Pakartota laida jau išspausdinta. Ją platina PLB fondas. Norintieji įsigyti, prašomi kreiptis šiuo adresu:

Lithuanian World Community foundation
1059 Maplegrove Drive, NW,
Grand Rapids, MI, 49504.

Kaina 15 US dol. ir 3 dol. persiuntimui. Iš viso 18 US dol.

Pasitarimas Kanadoje

1993 gegužės 15 d. Kanadoje, kur buvo susirinkę abiejų tų kraštų pirmininkai, PLB valdybos pirmininkas ir iš Vilniaus ką tik parskridęs PLB atstovas Lietuvoje. Posėdyje buvo aptarti artimesnio bendradarbiavimo klausimai, lėšų telkimas Lietuvos Kančios istorijai, konferencija Birštone, išeivijos dalyvavimas 1994 metais Lietuvoje įvykstančioje Dainų ir tautinių šokių šventėje. Pasitarimas buvo dalykiškas, naudingas. Priėmimas Toronte nuoširdus, draugiškas. Po metų, jei ne greičiau, vėl susitiksime.

Parama, pagalba, šalpa Lietuvai

Nors, kaip jau daug kartų kartojome, pagrindinis ir pirminis Lietuvių Bendruomenės uždavinys yra lietuvybės išlaikymas - lietuviškojo švietimo kultūros darbas išeivijoje, tačiau aukštai darbų lentelėje visi tebestovi įrašas "parama - pagalba - šalpa Lietuvai". PLB valdyba tuo darbu užsiima pati ir šelpti Lietuvą ragina Kraštų Bendruomenes. PLB valdyba žino, kad daug Kraštų Bendruomenių vadovybių bei padalinių tą užduotį vykdo, bet PLB valdyba mažai težino, kaip, kuo, kokiais laikotarpiais ir ką Lietuvoje remia. Dar mažiau PLB valdybai žinoma, ką atlieka labai gausios įvairios privačios grupės bei pavieniai asmenys. Ir iš tikrųjų - nežinom nė kaip sužinoti. Praėjusį rudenį JAV Krašto valdyba kartu su Lietuvos ambasada Vašingtone organizavo humanitarinės pagalbos Lietuvai konferenciją ir į ją kvietė visų Lietuvai pagalbą teikiančių junginių atstovus. Mažai laukėme iš tos konferencijos, nes paprastai iš tokių konferencijų nedaug teišeina, bet tikėjomės gauti bent pagalbą Lietuvai telkiančių grupių sąrašą, telefonus. Bet kol kas negavome nieko. Konferencija nuskambėjo spaudoje, o po to jos lyg ir nebūta. Todėl labai prašome Kraštų Bendruomenių vadovybes sužinoti, kas, kokie junginiai ir ką Lietuvoje šelpia, remia ir pranešti PLB valdybai tų grupių ar žmonių adresus, telefonus. Jeigu ir nieko daugiau nepadarysime, tai bent viską sudėję viešai pranešime Lietuvai, kokią pagalbą iš išeivijos ji gauna. Be to, labai svarbu pagalbą kaip nors koordinuoti, patikrinti jos naudą, paveikumą, sužinoti, ar gauna ją tie, kuriems pagalba skiriama? PLB valdybos suorganizuotas Lietuvos našlaičiams remti komitetas "Saulutė" pradėjo darbą. Komiteto vadovei labai svarbu žinoti, kas, kaip ir kokius našlaitynus remia, kad parama nesikartotų.

Nauja Bendruomenė

1993 gegužės 8 d. Maskvoje buvo sušauktas Rusijos lietuvių suvažiavimas ir įsteigta Rusijos Lietuvių Bendruomenė. Valdybos pirmininke išrinkta Nijolė Martyniuk. Jos vadovaujama valdyba tuojau pat atsiuntė PLB valdybai raštą, prašydama naujagimį priimti į Pasaulio Lietuvių Bendruomenę. PLB valdyba tai išspręs nedelsiant korespondenciniu posėdžiu.

Konferencija Birštone

Pastaruoju laiku ruošiama labai daug įvairių konferencijų. Sunku pasakyti, kiek ir kokios naudos tos konferencijos duoda, nes iš esmės jos yra tik posėdžiai. O posėdis juk nėra darbas. Jis gali būti tik darbui pasiruošimas. Valdybų narių bei kitų rinktų Bendruomenės ar organizacijų atstovų posėdžiai aptaria atliktus darbus ir sudaro planus naujiems, kuriuos arba patys vykdo, arba ieško talkos. Tų posėdžių nutarimai privalomi, nes juose klausimus svarsto ir nutaria už ką nors atsakingi pareigūnai. Bet kam privalomos (vykdyti bei naudotis) gali būti savanoriškai susirinkusių žmonių pokalbių išvados, nepaisant kokiais iškilmingais vardais tie pokalbiai būtų vadinami?

Kadangi tokios konferencijos būna gana išlaidžios - jų suorganizavimo kaina, telefonai, faksai, patalpos, kelionės, pragyvenimas, nakvynės - ir daugiausiai jos turi būti apmokamos iš kokių nors fondų arba aukų, organizatoriams vertėtų labai pagalvoti apie tokių išlaidų prasmingumą, nebent jų organizatoriai ir dalyviai viską apsimokėtų patys iš savo kišenių.

PLB valdyba tai svarstė savo posėdyje 1993 m. gegužės 8 d., nes JAV LB Krašto valdybos pirmininkas žodžiu net pakartotinai buvo prašęs PLB valdybą šiais metais globoti jo vadovaujamos valdybos organizuojamą konferenciją Birštone. Kaip prisimenate, tokia konferencija Birštone įvyko praėjusiais metais ir susilaukė vienas kitam prieštaraujančių vertinimų. Ji turėjo būti Lietuvos išeivijos bendradarbiavimo aptarimo konferencija, tačiau pora ar trejetas privačių paskaitininkų iš Vakarų atstovavo tiktai sau, bet ne išeivijai. Nesitikime, kad ir šiais metais iš Vakarų būtų daugiau dalyvių, nes mažai kas tokia išlaidžia (labai brangi kelionė) konferencija domisi. Nors PLB valdyba joje nedalyvavo, bet ten surašyti PLB valdybos visiškai nesaistantys bei jos neįpareigojantys, nei su PLB Konstitucija, nei su Bendruomenės principais nesiderinantys nutarimai (klausimas - kodėl iš viso tokiose konferencijose nutarimai priimami ir ką jie gali įpareigoti?) buvo primesti jai vykdyti. Talkininkų parinkimas Lietuvoje leidžia manyti, kad panašūs nutarimai gali būti surašyti ir šiais metais, - konferencijoje ar šalia jos, - nes jų sieks organizatorių iš Lietuvos vyriausybės išrūpintomis lėšomis neva į konferenciją atvykę, bet iš tikrųjų kitus tikslus turintys asmenys. Tokių užuominų jau girdėti.

Todėl visa tai priimdama dėmesin, PLB valdyba rimtai suabejojo ir šiais metais ruošiamos konferencijos naudingumu, jos organizavimui bei vykdymui skirtų išlaidų prasmingumu bei pateisinimu ir nutarė konferencijos negloboti ir joje nedalyvauti.

Bronius Nainys
PLB valdybos pirmininkas

Viekšniuose stovės paminklas Biržiškoms

Perskaitęs L. Rozgos straipsnį apie Mykolo Biržiškos dukros Onos ir jos vaikų Vytauto ir Ventos viešnagę Tėvynėje ("E.L." Nr. 27), norėčiau priminti, kad jau rimtai ruošiamasi Biržiškoms pastatyti paminklą Viekšniuose. Dėl to daug daro Akmenės rajono savivaldybė, Biržiškų komisija ir draugija, po Lietuvą pasklidę viekšniškiai. Pirmieji žingsniai žengti dar 1991 m. Tada padarytas ir paminklo projektas. Laikraštis "Mokslo Lietuva" pirmą kartą reprodukavo jo projektą, kartu pareiškė kai kurias abejones dėl jo vietos ir paties paminklo. Jau kitame numeryje kauniškis E. Levitas, pritardamas iškeltoms abejonėms, pasiūlė paminklui ne tik kitą vietą, bet ir pateikė naują jo variantą. Taip užsimezgė gana aktyvi diskusija, gauta daug laiškų, pasiūlymų. Norėtųsi išskirti 1992 m. atsiųstą architektų Marijos ir Martyno Purvinų laišką su pasiūlymais ne tik statyti paminklą, bet ir sutvarkyti Viekšnių miestelį. Beje, jie vėliau daug prisidėjo tyrinėdami miestelio architektūrą, numatydami kelias galimas paminklo statybos vietas. Vilniaus žemaičiai, Biržiškų komisija, kuriai vadovauja Vilniaus universiteto rektorius profesorius R. Pavilionis, darė kai kurių žygių, kad paminklo statybos idėją paremtų ir Lietuvos vyriausybė. Dabar, kai jau gauta iš vyriausybės šiek tiek lėšų, pradėjo plaukti aukos, paminklo statyba tapo ne tolimos perspektyvos idėja, bet netolimos ateities realybė. Jau paskelbtas konkursas sukurti paminklą, Viekšniuose organizuota norinčių dalyvauti konkurse stovykla, iš kelių galimų jo statybos vietų renkama vienintelė. Ypač daug daroma norint papildyti paminklo statybos fondą. Biržiškų komisijos pirmininkas, Vilniaus universiteto rektorius R. Pavilionis, Lietuvos Mokslų akademijos prezidentas B. Juodka, Biržiškų draugijos Viekšniuose pirmininkė A. Gurauskaitė per "Mokslo Lietuvos", "Gimtojo krašto", "Lietuvos aido", "Lietuvos ryto" laikraščius kreipėsi į visuomenę prašydami paremti šią kilnią idėją finansiškai. Pinigai pervedinėjami į Biržiškų fondo sąskaitą 700818 Žemės ūkio banko Akmenės skyriuje, kodas 260101433. Manome, kad neliks abejingi ir užsienio lietuviai. O gal net sukurs kokią rėmimo grupę ar komisiją?

Įgyvendinus šią idėją, Viekšniai galėtų taptų viena lankomiausių vietų Lietuvoje. Šiuo metu čia jau veikia aviacijos pradininko Lietuvoje A. Griškevičiaus muziejus, bus restauruotas gimtasis profesorių Biržiškų namas ir čia įrengta ekspozicija. Viekšniuose yra unikalus ir saugomas valstybės vandens malūnas, viena seniausių vaistinių Žemaitijoje. Miestelis garsėja puodžiais. Jei prisiminsime, kad čia nuostabi gamta ir veikia sena mokykla, kurioje mokėsi daug Lietuvą garsinusių žmonių (Juozas Miltinis, Kačinskai, Šiurkai, Bronius Pundzius ir kt.), suprasime, kad turistams bus tikrai ką rodyti ir pasakoti.

Norėtųsi priminti, kad lėšos paminklo statybai bus renkamos ne tik šiais, bet ir kitais metais. Visų aukojusių paminklui vardai bus įamžinti atitinkamu būdu.

Juozas Elekšis
Biržiškų komisijos narys,
"Mokslo Lietuvos" laikraščio
ats. sekretorius

Dolerio palydos, ...infliacijos sutiktuvės?

Nuo rugpjūčio 1 dienos Lietuvos vyriausybės ir Lietuvos banko nutarimu uždrausta šalies vidaus rinkoje atsiskaityti užsienio valiuta prekiaujant ir teikiant paslaugas. Respublikos banko vadovo R. Visokavičiaus nuomone, dauguma įmonių prie naujų sąlygų prisitaikė neskausmingai. O kitas banko pareigūnas "Vakaro žinių" laidoje optimistiškai pareiškė, kad dabar kiekvienas galės drąsiai užeiti į anksčiau taip viliojančiai, bet neprieinamai atrodžiusias valiutines parduotuves ir pirkti už savo sutaupytus (?!) litus. Prognozės, kaip ir orų spėjimai, dažnai nepasitvirtina. Belieka laukti, o laukiant galima pasidairyti po jau "litines", bet prestižines, parduotuves, eksvaliutines kavines, restoranus (ten dabar jau karaliauja litas ir... beprotiškos kainos).

Kai kurios anksčiau prekiavusios už valiutą (Vilniuje tokių yra daugiau kaip pusšimtis) rugpjūčio 2-4 d. nedirbo - keitė kainas. Kitose ši procedūra buvo atlikta anksčiau - jos jau prekiavo už litus. Pramonės ir prekybos ministerijos Vidaus prekybos koordinavimo departamento darbuotojai, patikrinę daugumą Vilniaus "valiutinių" parduotuvių bei 2 vaistines, didelių pažeidimų nerado. Jie išskyrė bendrą visoms bruožą - sumažėjusi prekybos apyvarta. Matyt, už litus ne kiekvienas nori pirkti, juolab kad USD kursas dabar kritęs (vidutiniškai superkamas už 3,55, parduodamas - 3,69 Lt). Aš lankiausi keliose už valiutą prekiavusiose parduotuvėse. "Mažojoje Anglijoje", kaip ir daugelyje kitų, ne visų prekių etiketės pakeistos (pasiaiškinimas: dar nespėjome) - kaina tebebuvo nurodyta doleriais. Nustebino kainų santykis. Suknelė, kainavusi 79 USD, dabar kainuoja 328 Lt. Pasirodo, doleris keičiamas santykiu su rezervu 1 USD - 4,15 Lt. Kitose parduotuvėse kainos litais taip pat nemažos. Ir vis dėlto pardavėjos griežtai laikosi įstatymo ir į pasiūlymą parduoti už valiutą reaguoja su pasipiktinimu. Norinčius apeiti įstatymą ekonomikos nusikaltimų tyrimų biuras perspėja: už valiutines operacijas, vykdomas ne pagal Lietuvos banko taisykles, gresia kalėjimas iki 5 metų arba bauda nuo 100 iki 5000 Lt.

Tačiau Gariūnų turgui šios taisyklės ir bausmės negalioja: šiomis dienomis prekyba ten vyksta su šūkiu "visų šalių valiutos - vienykitės" - prekiaujama už dolerius, litus, rublius, markes etc. Sunku priversti "laisvą rinką" paisyti įstatymų. Negalioja ten ir kita taisyklė, nuo rugpjūčio pradžios draudžianti privatiems asmenims užsiimti valiutos keitimu. Vaikinų, galinčių iškeisti įvairių šalių pinigus, turguje netrūksta. Bet ponas R. Visokavičius mano, jog ir Gariūnuose litas greit turėtų tapti vieninteliu apyvartos vienetu.

Visi šie žingsniai padaryti siekiant įtvirtinti lietuvišką pinigą. Tačiau vis dažniau pasigirsta nuomonių, jog atsiskaitymai gali virsti išties rimta problema - juk trečdalį jų anksčiau sudarė tvirta valiuta. Ar užteks tam litų? Finansų ministerija tuo vis labiau abejoja ir ima kalbėti apie lito emisiją. O kas bus tada, kai reikės užsienyje įsigyti prekių už tvirtai konvertuojamą valiutą? Ar neteks piliečiui šiurpti nuo kasdieninio kainų svyravimo ir, greičiausiai, jų kilimo? "Respublika" lito vienvaldystę įvertino gana žiauriai, pavadindama tai "tokia valdžios vyrų kiaulyste kaip, tarkim, į mūsų piniginės įleista nevaldoma infliacija".

R. Visokavičius išreiškia tvirtą nuomonę, jog sprendimas litą prilyginti ne vienai kuriai nors valiutai, o jų "krepšeliui", yra neabejotinai teisingas. Šiai tvirtai nuomonei gera motyvacija - tris savaites trunkantis chaosas ir spekuliacija Europos valiutų rinkoje. Kol kas statistika mus ramina: liepos mėnesį infliacija neviršijo 2 proc., maisto produktų kainos vidutiniškai pabrango tik 1 proc. O ekonomistai klausia: kaip gali stabilizuotis litas, kai Lietuvos ūkis, jei nesmunka, tai bent stovi vietoje?

Erika Umbrasaitė

Šventė Stiklių gatvėje

Apie "Stiklių" restoraną Vilniuje ir jo žmones man jau teko proga pasakoti "Europos lietuvio" skaitytojams. Šiam darbščiam kolektyvui tada buvo šventė - atidarė kavinę vaikams. Šiandien kitokia šventė - gavo paskutinę siuntą indų iš Prancūzijos. Ne kaip prekę ar užsakymą, o dovaną. Mat prieš kurį laiką prancūzų firma "Durand&Cie, neseniai Vilniuje atidariusi parduotuvę "Žana", nutarė išrinkti geriausią restoraną Pabaltijo valstybėse. Dvi dienas komisija dirbo ir Vilniuje. Pasirinko "Stiklius" - privatų restoraną, kurį mėgsta užsieniečiai, Vakarų valstybių ambasadų Lietuvoje darbuotojai. "Stiklių" virtuve naudojosi Danijos karalienė, Prancūzijos ir Suomijos prezidentai, "Stiklių" virėjai stažavosi Paryžiaus "Le Notre" firmoje, kurioje pabūti kiekvieno restorano darbuotojų garbės reikalas - firma diktuoja pasauliui kulinarijos receptus.

Ir štai džiugi žinia: "Stikliai" laimėjo pirmą vietą - indų rinkinį restoranui už 6000 dolerių.

- Pirmą kartą per šešerius metus kažkas mums kažką dovanoja, - sako vienas savininkų Aleksandras Ciupijus, prieš steigiant šį restoraną dirbęs Operos ir baleto teatre smuikininku.

Šeimininkams malonu tai, kad firma dovaną ne "primetė", o atsiuntė katalogus, pagal kuriuos šeimininkai pasirinko tai, ko jiems reikia, kad "Stikliai" išlaikytų etiketą, koks būtinas tokiam restoranui.

Keliais žodžiais ta proga apsikeitėme ir su kitu šeimininku - Aleksandru Zakarevičiumi, kuris šiuo metu užsiėmęs statybomis. Rugpjūčio pabaigoje numatoma atidaryti aludę, kuri vienu metu galės priimti šimtą lankytojų. Patalpa bus tokia, kokia ji buvo XVIII amžiaus pabaigoje. Interjerą užsakė Danijoje, baldus darė anglų firma. Svečiai čia galės pasimėgauti pilstomu "Calsbergo" ir biržiečių meistrų "Grafo" alumi. Tas alus sukurtas specialiai "Stikliams". Aludei sukurta ir naujų patiekalų, kurių paslaptys saugomos iki jos atidarymo dienos.

Laukia kitos įkurtuvės - viešbučio. Jį numatoma atidaryti kitų metų pavasarį. Darbų šiandien - iki akių, todėl šeimininkai neturi kada ir pasidžiaugti gražia prancūzų dovana, gražiu jų darbo įvertinimu. Tai ateina savaime, sako Aleksandras Zakarevičius, svarbiausia - reikia dirbti.

Šeimininkai kviečia visus, atvykstančius į Lietuvą, apsilankyti "Stikliuose" - ir vaikų kavinėje, ir restorane, ir aludėje, o kitąmet - ir pagyventi aukštos klasės europinio tipo lietuviškame viešbutyje. Visa tai - Stiklių gatvėje Vilniaus senamiestyje.

Adolfas Strakšys

"Karolinos turas" - LTOK generalinis sponsorius

Liepos pabaigoje akcinė bendrovė "Karolinos turas" pasirašė pirmąją sponsoriavimo sutartį su Lietuvos tautiniu olimpiniu komitetu (LTOK): jai buvo suteiktas LTOK generalinio sponsoriaus vardas, o komitetas pasižadėjo visur ir visada reklamuoti "Karolinos" viešbutį, kurio salėje ir vyko iškilmės. Nuo šiol Lietuvos olimpinės rinktinės nariai galės nemokamai du kartus per savaitę naudotis visomis reabilitacijos ir medicinos paslaugomis, kurias suteikti viešbutis turi puikias galimybes (apie tai jau rašėme "E.L." Nr. 26). Žymus Lietuvos disko metikas Romas Ubartas, dalyvavęs iškilmėse, prisipažino, jog "Karolinoje" jam bus malonu ruoštis ateinančioms olimpinėms žaidynėms. Pagal šią sutartį, viešbutyje bus nemokamai apgyvendinami ir aptarnaujami oficialūs LTOK svečiai iš užsienio. Jau šį rudenį laukiama Baltarusijos sporto ministro, Argentinos olimpinio komiteto prezidento p. Rodrigez. Jis, vykdamas iš Tarptautinio olimpinio komiteto sesijos Montekarle (ten spręsis 2000 metų olimpinių žaidynių sostinės likimas), užsuks aplankyti savo žmonos - lietuvės - gimtinę. "Karolinos turo" pelnas bus skirtas konkrečiai LTOK veiklos programai įgyvendinti, "Karolinoje" vykstančiose mugėse ir parodose bus nemokamai įrengiami komiteto įmonės "Olifėja" reklaminiai stendai, viešbutyje vykstantiems LTOK renginiams bus taikoma 30 proc. nuolaida. Komitetas atsisako grynai finansinės sponsoriaus paramos. Jo prezidento A. Poviliūno nuomone, partnerystė yra labiau tinkamas ryšys. Juolab kad bendradarbiavimas užsimezgė gana seniai: statant "Karoliną", nors komitetas ir buvo atsargus - nedrįso remti finansiškai, bet visada palaikė moraliai jos vadovus, padėjo nugalėti valdininkų "reketą", kaip pasakė "Karolinos turo" prezidentas P. Vozbutas.

Sponsoriavimo sutartis padės vystyti ne vien "Karolinos" sporto kompleksą, bet ir visos Lietuvos sportą. A. Poviliūno nuomone, norai ne tik geri, bet ir realūs. Kaip pavyzdį galima paminėti, jog sutartyje yra punktas, pagal kurį komitetas pasižada teikti pagalbą viešbučiui, įsigyjant sportinį ir kitą inventorių reabilitacijos ir medicinos centrui. LTOK prezidentas A. Poviliūnas neoficialiame pokalbyje pasakė, kad viešbutis galėtų gauti naujausio modelio treniruoklius: už savo asmenines lėšas nupirks juos ir atsiųs į Lietuvą Tarptautinės kultūrizmo federacijos prezidentas Ben Veider (Kanada); beje, jis buvo pirmasis TKF atstovas, lankęsis Lietuvoje po nepriklausomybės atstatymo.

Po sutarties pasirašymo ir tai progai skirtų šampano taurių norintys galėjo sužaisti teniso partiją "Karolinos" kortuose.

Sutarties pasirašymas tapo realus, priėmus labdaros ir paramos įstatymą. Vedamos derybos su dar keliomis kitomis organizacijomis, galinčiomis finansiškai remti LTOK. Kol kas šių organizacijų pavadinimus komiteto pirmininkas A. Poviliūnas laiko paslaptyje.

Erika Umbrasaitė

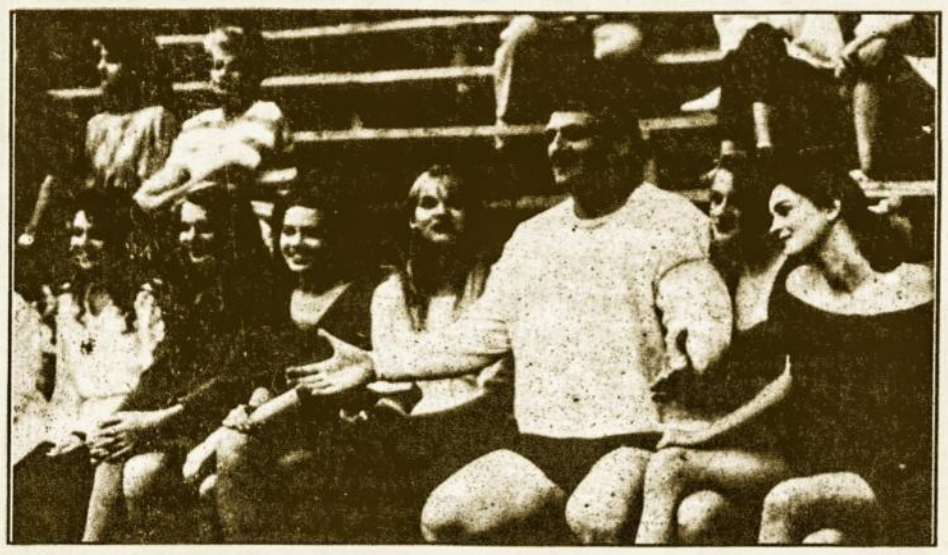

Klaipėdos vasaros estradoje vyko pirmasis Lietuvos ir Anglijos stipriausių vyrų turnyras. Jame nugalėjo mūsų rinktinė. Tuo pačiu metu vyko ir tradicinis Lietuvos galiūnų konkursas. Stipriausiais Lietuvos vyrais tapo R. Zenkevičius, A. Vosylius, A. Kirkliauskas. Absoliučiai stipriausias tą dieną buvo Marcas Higginsas, nors ir nepagerinęs nė vieno pasaulio rekordo.

Pasaulio galiūnas M. Higginsas mielai fotografuojasi su lietuvaitėmis.
B. Aleksandravičiaus (ELTA) nuotr.

Litas ir užsienio valiutos

Lietuvos bankas pagal valiutų kursus vidaus ir pasaulio valiutų rinkose nuo 1993 m. rugpjūčio 4 d. nustatė tokius oficialius lito ir užsienio valiutų santykius:

Valiutos pavadinimas	Litai už valiutos vnt.	Valiutos pavadinimas	Litai už valiutos vnt.
Anglijos svarai sterlingų	5.9198	Latvijos rubliai	6.1996
Australijos doleriai	2.7730	100 Lenkijos zlotų	0.0218
Austrijos šilingai	0.3275	Norvegijos kronos	0.5380
100 Baltarusijos rublių	0.2000	Olandijos guldenai	2.0478
Belgijos frankai	0.1077	Prancūzijos frankai	0.6592
Čekijos kronos	0.1333	100 Rusijos rublių*	0.4042
Danijos kronos	0.5654	SDR	5.5566
ECU	4.3560	Singapūro doleriai	2.4746
Estijos kronos	0.2874	Suomijos markės	0.6712
Ispanijos pesetos	0.0273	Švedijos kronos	0.4862
100 Italijos lirų	0.2468	Šveicarijos frankai	2.6255
Japonijos jenos	0.0382	100 Ukrainos karbovancų	0.0694
JAV doleriai	4.0000	Vengrijos forintai	0.0415
Kanados doleriai	3.1147	Vokietijos markės	2.3052

*Rusijos Federacija ir kitos valstybės, buvusios SSRS respublikos, neturinčios savo nacionalinės valiutos.

Bankai iš juridinių ir fizinių asmenų užsienio valiutą perka ir jiems parduoda pagal pačių bankų nustatytus užsienio valiutų pirkimo ir pardavimo kursus.

GUNNEL TRAVEL SERVICE LTD

Specialising in travel to the Baltic States

for air tickets, accommodation and other travel related information contact

Gunnel Travel Service Ltd
Hayling Cottage, Stratford St Mary
Colscester, England
tel & fax 322352

Užs. 791

Europos LIETUVIS

EUROPE'S LITHUANIAN – Lithuanian weekly

REGISTERED AS A NEWSPAPER AT THE POST OFFICE

Printed and published by Lithuanian Association in Gt. Britain and Lithuanian House Ltd., 2 Ladbroke Gardens, London W11 2PT, England

Tel.: 071-727 2470 Fax: 071-792 8456 ISBN 0901941 45X

Prenumeratos kaina metams: Didžiojoje Britanijoje - 23 svarai; Vokietijoje - 85 DM. Visur kitur - 30 sv.

Vienoje skilty įdėto skelbimo kaina 10 sv. už 25 mm. Didesni skelbimai atitinkamai brangiau. Už laikraštyje kieno nors spausdinamų skelbimų turinį nei leidėjai, nei redakcija nesiima atsakomybės.

Redaguoja redakcinis kolektyvas. Vyr. redaktorius Vladas Dargis

Redakcija rankraščius taiso ir trumpina savo nuožiūra. Nepanaudoti rankraščiai, jei iš anksto nesusitarta, negrąžinami.

Atspausdinti straipsniai išreiškia autorių, ne redakcijos ir leidėjo nuomonę.

Lietuvių Kronika

"EUROPOS LIETUVIS" SPAUSDINAMAS VILNIUJE

Šis "EL" Nr. 31 išsiųstas iš Vilniaus rugpjūčio 9 d.

"EL" redakcijos ir administracijos adresas pasilieka tas pats. Siųsdami "EL" prenumeratą pažymėkite:

"Europos lietuvio" administracijai, 2 Ladbroke Gardens, London, W11 2PT.

Tel.: 071-727 2470 Faksas: 071-792 8456

******

"EL" adresas Vilniuje: **A. Strazdelio 1, Vilnius 2600, Lietuva-Lithuania.**

Tel.: 010 370 2 622 466 Faksas: 010 370 2 614 984 SL 1436

Redaktorius Mindaugas Milieška

Akimirkos iš Sekminių šventės Lietuvių Sodyboje

Lietuvių Sodyboje latvių tautinių šokių grupė šoka latviškus šokius.

PADĖKA

Mieloji ponia Hilda Piščikiene, nuoširdžiai dėkoju Jums, Britų-lietuvių pagalbos fondo vaikams Lietuvoje remti komiteto nariams už gautą invalido vežimėlį mano bejėgei dukrytei. Ši dovana mane labai nudžiugino. Su Jūsų pagalba palengvės mūsų gyvenimas; manau, kad pasiseks pritaikyt ortopedines priemones.

Su nuoširdžia padėka ir pagarba

Dainora Korsakienė

Vilnius

VINCENT O'BRIEN LIETUVOJE

Lietuvių Namų akcinės bendrovės direktorių valdybos pirmininkas Vincent O'Brien su žmona Gajute ir dviem vaikais atvyko į Lietuvą. Rokiškio žemėje jie paliko atvežtą Gajutės O'Brien-Valterytės tėvo palaikų urną greta tik prieš pusmetį palaidotų motinos palaikų.

Vincent ir Gajutė O'Brien lankėsi "EL" redakcijoje, susipažino su jos darbuotojais, domėjosi savaitraščio leidybos reikalais, papasakojo apie savo lankymosi Lietuvoje programą. Jie čia bus 3 savaites, nuvyks pas gimines į kaimą Ignalinos nacionaliniame parke, nuvažiuos į Palangą, Nidą, užsuks į Kryžių kalną prie Šiaulių. Redakcijos darbuotojai palinkėjo sėkmės tose kelionėse.

Ponas Vincent O'Brien Lietuvoje pirmąkart. Tikimės, kad prieš išvykdamas namo jis pasidalins įspūdžiais su "EL" skaitytojais.

ELR

Registruojame

norinčius išnuomoti atskirus kambarius ar butus užsienio svečiams.

Rašyti:

2015 Vilnius, P.O. BOX 2715

PAMALDOS

Nottingham - rugpjūčio 8 d. 11.15 val. Židinyje.

Šį ir sekantį sekmadienį mišias laikys svečias kun. Kastytis Ramanauskas iš Lietuvos.

Nottingham - rugpjūčio 15 d. 11.15 val. Židinyje.

Nottingham - rugpjūčio 22 d. 11.15 val. Židinyje.

LONDONE

BRITŲ-LIETUVIŲ PAGALBOS FONDAS VAIKAMS LIETUVOJE

Fondas gavo šias aukas:

20 svarų - Milda Makūnas, Wimbledon.

Škotijos lietuvių klubas, kaip jau buvo rašyta "EL", pasiuntė į 12 Lietuvos vietovių vaikams siuntinius (29 siuntiniai - 542 kilogramai). Škotijos lietuvių klubas apmokėjo jų persiuntimą nuo Glasgowo iki Manchesterio, o dar atsiuntė 85 svarus tolimesniam tų siuntų apmokėjimui. Didžiulė padėka visiems aukotojams.

Aukas ir toliau prašome siųsti šiuo adresu:

British-Lithuanian Relief Fund for Children in Lithuania, 21 The Oval, London E2 9DT.

SUSITIKIMAS SU EUROPOS BENDRUOMENĖS VICEPREZIDENTU SIR LEON BRITTAN

Liepos 22-osios vakare Lenkų Federacijos centre Londone Anglų-Lenkų Draugija Didžiojoje Britanijoje ir European Liaison Group surengė susitikimą su Europos Bendruomenės viceprezidentu Sir Leon Brittan QC.

Be lenkų ir European Liaison grupę sudarančių tautybių atstovų susitikime dalyvavo Ukrainos, Slovakijos, Čekijos, Lenkijos, Latvijos, Baltarusijos, Vengrijos ambasadoriai, Rusijos ambasadoriaus pavaduotojas, Europos Parlamento narys Michael Elliot.

European Liaison grupės vicepirmininkas grafas S. Grocholsky susirinkusiems pristatė Sir Leon Brittan, papasakojo, kaip jis tapo Europos Bendruomenės viceprezidentu.

Sir Leon Brittan kalbėjo apie būsimos Europos viziją. Jis prisiminė, jog kai seniai kalbėjo viename Rytų Europos žmonių susitikime, net nepagalvojęs ir nežinojęs, kas atsitiks Rytų Europoje ir pačioje Sovietų Sąjungoje. Štai įvyko netikėtumas - Rytų ir Centro Europa išsilaisvino iš komunizmo jungo. Prieš akis turime naują bandymų ir persitvarkymo laikotarpį. Sunkus darbas vyksta Rytų ir Centro Europos valstybių demokratėjimo, ekonomikos keliuose. Rytų ir Centro Europos tautos anksčiau ar vėliau įsijungs į Bendrą Europos Tautų Sąjungą. Bet prieš ateidamos, jos turės tapti pilnai demokratinėmis ir ekonomiškai sustiprėjusiomis.

Kalbos pabaigoje buvo klausimų, daugiausia: kokiomis sąlygomis tautos bus priimamos į Europos Bendruomenę. Rūta Abakvos (latvė) iškėlė klausimą: kokie turi būti nuolatinių gyventojų ir į kraštą atvykusiųjų tautinių mažumų santykiai valstybėje, prieš paduodant prašymą įstoti į Europos Bendruomenę? Atsakymas buvo, kad tautinės mažumos turi būti traktuojamos lygiai, kaip vietiniai gyventojai.

Susitikime dalyvavo per 220 žmonių, iš lietuvių - Z. Juras ir S. Kasparas.

Vakaras baigėsi visiems dalyviams bendraujant prie vyno stiklo, kur kiekvienas galėjo su Sir Leon Brittan pasikeisti nuomonėmis.

ELR

DAR KARTĄ DĖL MINĖJIMO DERBY

"E.L." Nr. 26 paskelbėme patikslinimą apie Nr. 24 išspausdintą korespondenciją iš Derby. DBL S-gos Derby skyriaus valdyba laiške Didžiosios Britanijos Lietuvių Sąjungos Centro valdybai nurodė, kad "redakcijos atsiprašymas yra visai nepriimtinas, toks siauras ir šaltas", pageidaujama paskelbti tokį tekstą:

"Po p. J. Maslausko įžanginio žodžio Derby skyr. pirm. J. Levinskas pakviestas pagrindinei paskaitai. Prelegentas savo gerai paruoštoje paskaitoje, plačiai pažymėjęs, kad prieš 53 metus, gražiajame ir žaliajame birželyje, okupanto tankai per Lietuvos žeme riedėjo ir nekaltų žmonių aimanavimai ir ašaros vilgdė vagonus... įterpdamas dabartinę Lietuvos įvykių politinę padėtį..."

Dar kartą atsiprašome pono J. Levinsko ir kitų DBL S-gos Derby skyriaus narių, taip pat skaitytojų dėl trumpinimo minėtoje žinutėje. Paaiškiname viešai, kad tai padaryta ne dėl kokių nors asmeniškumų, blogos valios, o todėl, kad redakcijos Vilniuje gautame fakse dėl taisymų nebuvo aišku, kas skaitė pagrindinį pranešimą. Norėdami operatyviai išspausdinti, neturėjome galimybių papildomai tai aiškintis.

Nemenkindami savo kalčių dėl padaromų laikraštyje korektūros ir kitų klaidų, apgailestaudami dėl to, naudojamės proga ir pageidaujame ir iš autorių visada tiksliai ir aiškiai formuluoti savo mintis. Vis pasitaiko, kad tenka spręsti rebusus, ir todėl būna nereikalingų emocijų, klaidų.

Lietuvos Ambasada Londone

17 ESSEX VILLAS LONDON W8 7BP

Tel.: 071-938 2481
Fax: 071-938 3329

Britų piliečiams vizos nereikalingos. Turintiems Travel Document arba Certificate of Identity vizos išduodamos: pirmadieniais ir penktadieniais nuo 9 iki 12 val., trečiadieniais nuo 15 iki 18 val.

SKELBKITĖS

Londone ir Vilniuje leidžiamame

"EUROPOS LIETUVYJE"

Nottinghamo DBLS skyrius ruošia ekskursiją į metinį Didžiosios Britanijos lietuvių sąskrydį -

Tautos šventės minėjimą,

kuris įvyks Boltone, Ukrainiečių salėje, Castle Street, Bolton, š. m. rugsėjo 18 d.

Kelionės kaina £6.00. Autobusas išvyksta nuo Salutation Inn, Maid Marin Way 3 val. p. p. Sekantis sustojimas Derby Rd. įprastoje vietoje.

Skyriaus valdyba

Vykstantiems į užsienį "EL" pataria gerai apsidrausti, kas padės išvengti ligos ar kitos nelaimės atveju susidariusių išlaidų, ir linki geros bei atmintinos kelionės!

PASAULYJE

Europos Bendrija nepajėgia bendrauti

Tuo metu, kai pagaliau Britanija pasirašė Maastricht sutartį, vienas labai svarbus tos sutarties stulpas - reguliuoti valiutų kursus - buvo spekuliantų beveik nugriautas. Susilpnėjęs Prancūzijos frankas ir kitos silpnesnės valiutos nepajėgė išlaikyti savo vertės prieš Vokietijos visagalę markę. Tų valiutų rėmimas buvo labai brangus tiems kraštams, kurie pagaliau nutarė leisti valiutoms laisvai svyruoti, nors oficialiai tas valiutų stulpas (angliškai ERM) buvo paliktas, bet leista valiutoms svyruoti 15% į vieną ar kitą pusę palyginti su vokiečių marke. Prancūzija kaltina Vokietiją už procentų nesumažinimą, bet Vokietija žiūri savo reikalų, kurie smarkiai pablogėjo po susivienijimo su Rytų Vokietija. Vokietija dabar yra vienintelė valstybė, dar nepasirašiusi Maastricht sutarties, nes šis klausimas tebėra svarstomas teisme. Kai kas dabar jau abejoja dėl tos sutarties reikalingumo, nes po visų šių įvykių sutarties deklaruojamas tikslas įvesti vieną valiutą ir sukurti ekonominę sąjungą tarp visų bendrijos narių lieka tolimos ateities siekimas.

Ar tikrai susitarta dėl Bosnijos?

Jau buvo daug pragaištingų susitarimų dėl Bosnijos ir Hercegovinos, todėl ir dėl paskutinio susitarimo padalinti Bosniją yra abejonių. Pagal tą sutartį visas kraštas bus padalintas į tris respublikas su centrine vyriausybe, kuri susidės iš visų tautybių atstovų ir prižiūrės tik užsienio politiką bei tarptautinę prekybą. Dėl sienų nustatymo dar tariamasi, bet atrodo, kad musulmonams liks tik 30 teritorijos. Kitos dvi respublikos - serbų ir chorvatų - greičiausiai eventualiai prisijungs prie savo tėvynių. Bijoma, kad po šių įvykių Serbija, kuriai vadovauja prezidentas Slobodan Miloševičius, šio susitarimo iniciatorius, gali pasidaryti galinga ir pavojinga valstybe šioje pasaulio dalyje.

Kas valdys Pietų Afriką?

Tuo pačiu metu, kai prezidentas de Klerkas pagaliau pralaužė Pietų Afrikos izoliacijos sieną ir buvo šiltai sutiktas kaimyninėje Zambijos valstybėje, pačioje Pietų Afrikoje juodieji pradėjo grasinti nuversti būsimą ANC (Afrikos tautinio kongreso) vyriausybę po rinkimų kitais metais. ANC kairysis sparnas, vadovaujamas Harry Gwala, kuris daug metų buvo komunistų partijos aktyvus veikėjas, pagrasino nuversti ANC sudarytą vyriausybę, nes ji tikriausiai nepatenkins juodųjų aspiracijų, ir reikės sudaryti radikalesnę vyriausybę, vedančią į socialistinę revoliuciją.

Ar Demjaniuko išteisinimas sustabdys kitas bylas?

Tikimasi, kad bylos tariamų nacių nusikaltėlių už žydų žudymą bus nutrauktos po to, kai Ivanas Demjaniukas (ukrainietis) buvo pagaliau išteisintas dėl asmenybių sumaišymo, nes po tiek daug metų liudininkai negali gerai atsiminti ir atpažinti žmogų. Pasirodo Demjaniukas nebuvo tas "Jonas Žiaurusis", už ką jis buvo Izraelyje nuteistas mirties bausme. Sakoma, kad jis buvo prižiūrėtoju kitoje stovykloje, už ką irgi turėtų būti teisiamas. Demjaniukas nori grįžti į Ameriką, į savo namus. JAV federalinis apeliacinis teismas nutarė, kad vyriausybė privalo leisti laikinai grįžti, kol bus išnagrinėta, ar teisėta buvo jo deportacija. Dėl kitų tariamų žydų žudytojų bylų, bent Britanijoje, tebesiginčijama, nes tam jau daug milijonų svarų buvo išleista ir kol kas niekas nebuvo patrauktas į teismą, todėl reikalaujama tą reikalą baigti. Simon Wiesenthal centras su tuo, žinoma, nesutinka. Tariamų kaltinamųjų eilėse yra ir lietuvių.

eilėraščiai, susipažinta su Lietuvos Atgimimo Sąjūdžio gimimu prieš 5 me-

nes pateko į aukščiausiąją pasaulinę

1993 m. Nr. 3 ką Lietuvoje šelpia, remia ir pranešu